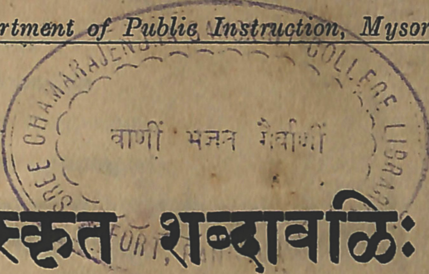
Department of Public Instruction, Mysore.

संस्कृत शब्दावळिः

रा. नरसिंहाचार्येण परिष्कृता

षोडशमुद्रणं १,००० प्रति

MYSORE
PRINTED AT THE GOVERNMENT BRANCH PRESS
1929

अनुक्रमणिका

संस्कृत शब्दावळिः.

संस्कृत विभक्तिवचनानि.

विभक्तयः	एकवचन्	द्विवचन्	बहुवचन्
प्रथमा / संबोधनम्	सु	औ	जस्
द्वितीया	अम्	औट्	शस्
तृतीया	टा	भ्याम्	भिस्
चतुर्थी	ङे	भ्याम्	भ्यस्
पंचमी	ङसि	भ्याम्	भ्यस्
षष्ठी	ङस्	ओस्	आम्
सप्तमी	ङि	ओस्	सुप्

अथाजन्त पुल्लिंग साधारणशब्दाः.

अकारांतः पुंल्लिगो रामशब्दः—ಶ್ರೀರಾಮನು.

	एकवचनं	द्विवचनं	बहुवचनं
प्र.	रामः	रामौ	रामाः
सं.	हे राम	हे रामौ	हे रामाः
द्वि.	रामं	रामौ	रामान्
तृ.	रामेण	रामाभ्यां	रामैः
च.	रामाय	रामाभ्यां	रामेभ्यः
पं.	रमात्	रामाभ्यां	रामेभ्यः
ष.	रामस्य	रामयोः	रामाणां
स.	रामे	रामयोः	रामेषु

एवं कृष्णः, गोविंदः, मुकुंदः—इत्यादयः

इकारांतः पुंल्लिगो हरिशब्दः—ವಿಷ್ಣುವು.

हरिः	हरी	हरयः
हे हरे	हे हरी	हे हरयः
हरिं	हरी	हरीन्
हरिणा	हरिभ्यां	हरिभिः
हरये	हरिभ्यां	हरिभ्यः
हरेः	हरिभ्यां	हरिभ्यः
हरेः	हर्योः	हरीणां
हरौ	हर्योः	हरिषु

एवं अग्निः, कविः, रविः—इत्यादयः

उकारांतः पुल्लिंगश्शंभुशब्दः—ಈಶ್ವರನು.

एकवचनं	द्विवचनं	बहुवचनं
शंभुः	शंभू	शंभवः
हे शंभो	हे शंभू	हे शंभवः
शंभुं	शंभू	शंभून्
शंभुना	शंभुभ्यां	शंभुभिः
शंभवे	शंभुभ्यां	शंभुभ्यः
शंभोः	शंभुभ्यां	शंभुभ्यः
शंभोः	शंभ्वोः	शंभूनां
शंभौ	शंभ्वोः	शंभुषु

एवं गुरुः, विष्णुः, विभुः—इत्यादयः.

ऋकारांतः पुल्लिंगो धातृशब्दः—ಬ್ರಹ್ಮನು.

धाता	धातारौ	धातारः
हे धातः	हे धातारौ	हे धातारः
धातारं	धातारौ	धातॄन्
धात्रा	धातृभ्यां	धातृभिः
धात्रे	धातृभ्यां	धतृभ्यः
धातुः	धातृभ्यां	धातृभ्यः
धातुः	धात्रोः	धातॄणां
धातरि	धात्रोः	धातृषु

एवं कर्ता, हर्ता—इत्यादयः.

ऋकारांतः पुल्लिंगः पितृशब्दः—ತಂದೆಯು.

पिता	पितरौ	पितरः
हे पितः	हे पितरौ	हे पितरः
पितरं	पितरौ	पितॄन्

शेषं धातृशब्दवत्.

ओकारांतः पुल्लिंगो गोशब्दः—ಎತ್ತು.

गौः	गावौ	गावः
हे गौः	हे गावौ	हे गावः
गां	गावौ	गाः
गवा	गोभ्यां	गोभिः
गवे	गोभ्यां	गोभ्यः
गोः	गोभ्यां	गोभ्यः
गोः	गवोः	गवां
गवि	गवोः	गोषु

एवं सुद्यौः, स्मृतौः—इत्यादयः.

———

अथाजन्तस्त्रीलिंग साधारणशब्दाः.

आकारांतः स्त्रीलिंगो रमाशब्दः—ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು.

रमा	रमे	रमाः
हे रमे	हे रमे	हे रमाः
रमां	रमे	रमाः
रमया	रमाभ्यां	रमाभिः
रमायै	रमाभ्यां	रमाभ्यः
रमायाः	रमाभ्यां	रमाभ्यः
रमायाः	रमयोः	रमाणां
रमायां	रमयोः	रमासु

एवं सीता, भामा, पद्मा—इत्यादयः.

इकारांत स्त्रीलिंगो मतिशब्दः—ಬುದ್ಧಿಯು.

मतिः	मती	मतयः
हे मते	हे मती	हे मतयः
मतिं	मती	मतीः
मत्या	मतिभ्यां	मतिभिः
मत्यै, मतये	मतिभ्यां	मतिभ्यः
मत्याः, मतेः	मतिभ्यां	मतिभ्यः
मत्याः, मतेः	मत्योः	मतीनां
मत्यां, मतौ	मत्योः	मतिषु

एवं रुचिः, घृणिः—इत्यादयः.

ईकारांतः स्त्रीलिंगो गौरीशब्दः—ಪಾರ್ವತಿಯು.

गौरी	गौर्यौ	गौर्यः
हे गौरि	हे गौर्यौ	हे गौर्यः
गौरीं	गौर्यौ	गौरीः
गौर्या	गौरीभ्यां	गौरीभिः
गौर्यै	गौरीभ्यां	गौरीभ्यः
गौर्याः	गौरीभ्यां	गौरीभ्यः
गौर्याः	गौर्योः	गौरीणां
गौर्यां	गौर्योः	गौरीषु

एवं वाणी, नदी—इत्यादयः.

उकारांतः स्त्रीलिंगो धेनुशब्दः—ಹಸು.

धेनुः	धेनू	धेनवः
हे धेनो	हे धेनू	हे धेनवः
धेनुं	धेनू	धेनूः
धेन्वा	धेनुभ्यां	धेनुभिः
धेन्वै, धेनवे	धेनुभ्यां	धेनुभ्यः
धेन्वाः, धेनोः	धेनुभ्यां	धेनुभ्यः
धेन्वाः, धेनोः	धेन्वोः	धेनूनां
धेन्वां, धेनौ	धेन्वोः	धेनुषु

एवं तनुः, पट्टुः—इत्यादयः.

ऊकारांतः स्त्रीलिंगो वधूशब्दः—ಹೆಂಗಸು.

वधूः	वध्वौ	वध्वः
हे वधु	हे वध्वौ	हे वध्वः
वधूं	वध्वौ	वधूः
वध्वा	वधूभ्यां	वधूभिः
वध्वै	वधूभ्यां	वधूभ्यः
वध्वाः	वधूभ्यां	वधूभ्यः
वध्वाः	वध्वोः	वधूनां
वध्वां	वध्वोः	वधूषु

एवं तनूः, चमूः—इत्यादयः.

ऋकारातः स्त्रीलिंगो मातृशब्दः—ತಾಯಿ.

माता	मातरौ	मातरः
हे मातः	हे मातरौ	हे मातरः
मातरं	मातरौ	मातॄः

शेषं धातृ शब्दवत्.

एवं याता, ननांदा, दुहिता—इत्यादयः.

अथाजन्त नपुंसकालिंग साधारणशब्दाः.

अकारांत नपुंसकलिंगो ज्ञानशब्दः—ತಿಳುವಳಿಕೆ.

ज्ञानं	ज्ञाने	ज्ञानानि
हे ज्ञान	हे ज्ञाने	हे ज्ञानानि
ज्ञानं	ज्ञाने	ज्ञानानि
ज्ञानेन	ज्ञानाभ्यां	ज्ञानैः
ज्ञानाय	ज्ञानाभ्यां	ज्ञानेभ्यः
ज्ञानात्	ज्ञानाभ्यां	ज्ञानेभ्यः
ज्ञानस्य	ज्ञानयोः	ज्ञानानां
ज्ञाने	ज्ञानयोः	ज्ञानेषु

एवं धनं, फलं—इत्यादयः.

इकारांत नपुंसकलिंगश्शुचिशब्दः—ಶುಭ್ರವಾದ

शुचि	शुचिनी	शुचीनि
हे शुचे, हे शुचि	हे शुचिनी	हे शुचीनि
शुचि	शुचिनी	शुचीनि
शुचिना	शुचिभ्यां	शुचिभिः
शुचिने, शुचये	शुचिभ्यां	शुचिभ्यः
शुचिनः शुचेः	शुचिभ्यां	शुचिभ्यः
शुचिनः, शुचेः	शुचिनोः, शुच्योः	शुचीनां
शुचिनि, शुचौ	शुचिनोः, शुच्योः	शुचिषु

इकारांत नपुंसकलिंगो वारिशब्दः—ನೀರು.

वारि	वारिणी	वारीणि
हे वारे, हे वारि	हे वारिणी	हे वारीणि
वारि	वारिणी	वारीणि
वारिणा	वारिभ्यां	वारिभिः
वारिणे	वारिभ्यां	वारिभ्यः
वारिणः	वारिभ्यां	वारिभ्यः
वारिणः	वारिणोः	वारीणां
वारिणि	वारिणोः	वारिषु

एवं करांघ्रि, पादपाणि, नरहरि—इत्यादयोऽभाषित पुंस्काः.

उकारान्त नपुंसकलिंगो मृदुशब्दः—ಮೃದುವು.

मृदु	मृदुनी	मृदूनि
हे मृदो, हे मृदु	हे मृदुनी	हे मृदूनी
मृदु	मृदुनी	मृदूनि
मृदुना	मृदुभ्यां	मृदुभिः
मृदुने, मृदवे	मृदुभ्यां	मृदुभ्यः
मृदुनः, मृदोः	मृदुभ्यां	मृदुभ्यः
मृदुनः मृदोः	मृदुनोः मृद्वोः	मृदूनां
मृदुनि मृदौ	मृदुनोः मृद्वोः	मृदुषु

एवं पटु, हृदयालु—इत्यादयोऽभाषितपुंस्काः.

उकारांत नपुंसकलिंगो मधुशब्दः—ಜೇನು.

मधु	मधुनी	मधूनि
हे मधो, हे मधु	हे मधुनी	हे मधूनि
मधु	मधुनी	मधूनि
मधुना	मधुभ्यां	मधुभिः
मधुने	मधुभ्यां	मधुभ्यः
मधुनः	मधुभ्यां	मधुभ्यः
मधुनः	मधुनोः	मधूनां
मधुनि	मधुनोः	मधुषु

एवं अंबु, जत्रु, श्मश्रु—इत्यादयोऽभाषितपुंस्काः.

ऋकारांत नपुंसकलिंगः कर्तृशब्दः—ಮಾಡುವ.

कर्तृ	कर्तृणी	कर्तॄणि
हे कर्तृ, हे कर्तः	हे कर्तृणी	हे कर्तॄणि
कर्तृ	कर्तृणी	कर्तॄणि
कर्तृणा, कर्त्रा	कर्तृभ्भां	कर्तृभिः
कर्तृणे, कर्त्रे	कर्तृभ्यां	कर्तृभ्यः
कर्तृणः कर्तुः	कर्तृभ्यां	कर्तृभ्यः
कर्तृणः / कर्तुः	कर्तृणोः / कर्त्रोः	कर्तॄणां
कर्तृणि / कर्तरि	कर्तृणोः / कर्त्रोः	कर्तृषु

अथ हलन्त पुल्लिंग साधारण शब्दाः.

चकारांतः पुल्लिंगो जलमुक्छब्दः—ಮೇಘ.

जलमुक्	जलमुचौ	जलमुचः
ह जलमुक्	हे जलमुचौ	हे जलमुचः
जलमुचं	जलमुचौ	जलमुचः
जलमुचा	जलमुग्भ्यां	जलमुग्भिः
जलमुचे	जलमुग्भ्यां	जलमुग्भ्यः
जलमुचः	जलमुग्भ्यां	जलमुग्भ्यः
जलमुचः	जलमुचोः	जलमुचां
जलमुचि	जलमुचोः	जलमुक्षु

एवं सुवाक्, पयोमुक्—इत्यादयः.

जकारांतः पुल्लिंगो भिषक्छब्दः—ವೈದ್ಯನು.

भिषक्	भिषजौ	भिषजः
हे भिषक्	हे भिषजौ	हे भिषजः
भिषजं	भिषजौ	भिषजः
भिषजा	भिषग्भ्यां	भिषग्भिः
भिषजे	भिषग्भ्यां	भिषग्भयः
भिषजः	भिषग्भ्यां	भिषग्भ्यः
भिषजः	भिषजोः	भिषजां
भिषजि	भिषजोः	भिषक्षु

एवं तनुत्यक्, ऋत्विक्—इत्यादयः.

तकारांतः पुल्लिंगो मरुच्छब्दः—ಗಾಳಿ.

मरुत्	मरुतौ	मरुतः
हे मरुत्	हे मरुतौ	हे मरुतः
मरुतं	मरुतौ	मरुतः
मरुता	मरुद्भ्यां	मरुद्भिः
मरुते	मरुद्भ्यां	मरुद्भ्यः
मरुतः	मरुद्भ्यां	मरुद्भ्यः
मरुतः	मरुतोः	मरुतां
मरुति	मरुतोः	मरुत्सु

एवं इंद्रजित्, सोमसुत्, भाष्यकृत्, जाग्रत्, दरिद्रत्, शासत्, चकासत्, दधत्, जुह्वत्, बिभ्यत्, बोभुवत्,—इत्यादयः.

तकारांतः पुल्लिंगः पचच्छब्दः—ಪಾಕಮಾಡುವವನು.

पचन्	पचंतौ	पचंतः
हे पचन्	हे पचंतौ	हे पचंतः
पचंतं	पचंतौ	पचतः

शेषं मरुच्छब्दवत्ः

एवं भवन्, अदन्, दीव्यन्, सुन्वन्, तुदन्, रुंधंन्, कुर्वन्, क्रीणन्, कारयन्, चिकीर्षन्, पुत्रीयन्—इत्यादयः.

तकारांतः पुल्लिंगो धीमच्छब्दः—ಬುದ್ಧಿವಂತನು.

धीमान्	धीमंतौ	धीमंतः
हे धीमन्	हे धीमंतौ	हे धीमंतः
धीमंतं	धीमंतौ	धीमतः

शेषं मरुच्छब्दवत्.

एवं गुणवान्, भवान्—इत्यादयः.

तकारांतः पुल्लिंगो महच्छब्दः—ದೊಡ್ಡದಾದ.

महान्	महांतौ	महांतः
हे महन्	हे महांतौ	हे महांतः
महांतं	महांतौ	महतः

शेषं मरुच्छब्दवत्.

दकारांतः पुल्लिंगो दिविषच्छब्दः—ದೇವತೆ.

दिविषत्	दिविषदौ	दिविषदः
हे दिविषत्	हे दिविषदौ	हे दिविषदः
दिविषदं	दिविषदौ	दिविषदः
दिविषदा	विविषद्भ्यां	दिविषद्भिः
दिविषदे	दिविषद्भ्यां	दिविषद्भ्यः
दिविषदः	दिविषद्भ्यां	दिविषद्भ्यः
दिविषदः	दिविषदोः	दिविषदां
दिविषदि	दिविषदोः	दिविषत्सु

एवं वेदवित्, क्रव्यात्—इत्यादयः.

नकारांतः पुल्लिंगो राजान् शब्दः—ದೊರೆ.

राजा	राजानौ	राजानः
हे राजन्	हे राजानौ	हे राजानः
राजानं	राजानौ	राज्ञः
राज्ञा	राजभ्यां	राजभिः
राज्ञे	राजभ्यां	राजभ्यः
राज्ञः	राजभ्यां	राजभ्यः
राज्ञः	राज्ञोः	राज्ञां
राज्ञि, राजनि	राज्ञोः	राजसु

एवं सुत्रामा, वृषा, महिमा—इत्यदयः.

नकारांतः पुल्लिंगः आत्मन् शब्दः—ಜೀವನು.

आत्मा	आत्मानौ	आत्मानः
हे आत्मन्	हे आत्मानौ	हे आत्मानः
आत्मानं	आत्मानौ	आत्मनः
आत्माना	अत्मभ्यां	अत्मभिः
आत्मने	अत्मभ्यां	आत्मभ्यः
आत्मनः	आत्मभ्यां	आत्मभ्कः
आत्मनः	आत्मनौः	आत्मनां
आत्मनि	आत्मनोः	अत्मसु

एवं पाप्मा, यज्वा—इत्यादयः.

नकारांतः पुल्लिंगो गुणिन् शब्दः—ಗುಣವಂತನು.

गुणी	गुणिनौ	गुणिनः
हे गुणिन्	हे गुणिनौ	हे गुणिनः
गुणिनं	गुणिनौ	गुणिनः
गुणिना	गुणिभ्यां	गुणिभिः
गुणने	गुणिभ्यां	गुणिभ्यः
गुणिनः	गुणिभ्यां	गुणिभ्यः
गुणिनः	गुणिनोः	गुणिनां
गुणनि	गुणिनोः	गुणिषु

एवं यशस्वी, करी—इत्यादयः-

शकारांतः पुल्लिंगो विद्छदः—ವೈಶ್ಯನು.

विद्	विशौ	विशः
हे विद्	हे विशौ	हे विशः
विशं	विशौ	विशः
विशा	विड्भ्यां	विड्भिः
विशे	विड्भ्यां	विड्भ्यः
विशः	विड्भ्यां	विड्भ्यः
विशः	विशोः	विशां
विशि	विशोः	विद्सु

एवं भ्रद्, मृद्- इत्यादयः.

षकारांतः पुल्लिंगो द्विद्छब्दः—ಶತ್ರು

द्विद्	द्विषौ	द्विषः
हे द्विद्	हे द्विषौ	हे द्विषः
द्विषं	द्विषौ	द्विषः
द्विषा	द्विड्भ्यां	द्विड्भिः
द्विषे	द्विड्भ्यां	द्विड्भ्यः
द्विषः	द्विड्भ्यां	द्विड्भ्यः
द्विषः	द्विषोः	द्विषां
द्विषि	द्विषोः	द्विट्सु

एवं रत्नमुद्, सितत्विद्—इत्यादयः.

सकारांतः पुल्लिंगो वेधश्शब्दः—ಬ್ರಹ್ಮನು.

वेधाः	वेधसौ	वेधसः
हे वेधः	हे वेधसौ	हे बेधसः
वेधसं	वेधसौ	वेधसः
वेधसा	वेधोभ्यां	वेधोभिः
वधसे	वेधोभ्यां	वेधोभ्यः
वेधसः	वेधोभ्यां	वेधोभ्यः
वेधसः	वेधसोः	वेधसां
वेधसि	वेधसोः	वेधस्सु

एवं चंद्रमाः—इत्यादयः.

सकारांतः पुल्लिंगः श्रेयश्शब्दः—ಶ್ರೇಯಸ್ಸು.

श्रेयान्	श्रेयांसौ	श्रेयांसः
हे श्रेयन्	हे श्रेयांसौ	हे श्रेयांसः
श्रेयांसं	श्रेयांसौ	श्रेयसः

शेषं वेधश्शब्दवत्.

एवं प्रेयान्, गरीयान्—इत्यादयः.

सकारांतः पुल्लिंगो विद्वच्छब्दः—ವಿದ್ವಾಂಸನು.

विद्वान्	विद्वांसौ	विद्वांसः
हे विद्वन्	हे विद्वांसौ	हे विद्वांसः
विद्वांसं	विद्वांसौ	विदुषः
विदुषा	विद्वद्भ्यां	विद्वद्भिः
विदुषे	विद्वद्भ्यां	विद्वद्भ्यः
विदुषः	विदद्भ्यां	विद्वद्भ्यः
विदुषः	विदुषोः	विदुंषां
विदुषि	विदुषोः	विद्वत्सु

एवं आसेदिवान्, उपेयिवान्, तस्थिवान्, इत्यादयः.

हकारांतः पुल्लिंगो लिट्छब्दः—ನವಿನೆಂಡುವವನು.

लिट्	लिहौ	लिहः
हे लिट्	हे लिहौ	हे लिहः
लिहं	लिहौ	लिहः
लिहा	लिड्भ्यां	लिड्भिः
लिहे	लिड्भ्यां	लिड्भ्यः
लिहः	लिड्भ्यां	लिड्भ्यः
लिहः	लिहोः	लिहां
लिहि	लिहोः	लिट्सु

एवं महीरुट्—इत्यादयः.

———

अथ हलंत स्त्रीलिंग साधारणशब्दाः.

त्वक्छब्दो जलमुक्छब्दवत्; स्रक्छब्दो भिषक्छब्दवत्; तकारांताः प्रायशः स्त्रीलिंगे ईकारांता भवंति, यथा—जक्षती, जाग्रती, दरिद्रती, शासती, चकासती, दधती, ददती, जुह्वती, बिभ्यती, बोभुवती, अदती, सुन्वती, रुंधती, कुर्वती, क्रीणती, धीमती, यावती, तावती, इयती, कियती, भाती, भांती, गुणवती, भवती, भवंती, निद्राती, निद्रांती, तुदती, तुदंती, लसंती, पचंती, कारयंती, चिकीर्षंती, दीव्यंती, जीर्यंती; इत्यादयः.

तकारांत स्त्रीलिंगो हरिच्छब्दः—ದಿಕ್ಕು.

हरित्	हरितौ	हरितः

शेषं मरुच्छब्दवत्-

संपच्छब्दो दिविषच्छब्दवत्-

धकारांत स्त्रीलिंगः क्षुच्छब्दः—ಹಸಿವು.

क्षुत्	क्षुधौ	क्षुधः
हे क्षुत्	हे क्षुधौ	हे क्षुधः
क्षुधं	क्षुधौ	क्षुधः
क्षुधा	क्षुद्भ्यां	क्षुद्भिः
क्षुधे	क्षुद्भ्यां	क्षुद्भ्यः
क्षुधः	क्षुद्भ्यां	क्षुद्भ्यः
क्षुधः	क्षुधोः	क्षुधां
क्षुधि	क्षुधोः	क्षुत्सु

भकारांत स्त्रीलिंगः ककुप्छब्दः—ದಿಕ್ಕು.

ककुप्	ककुभौ	ककुभः
हे ककुप्	हे ककुभौ	हे ककुभः
ककुभं	ककुभौ	ककुभः
ककुभा	ककुब्भ्यां	ककुब्भिः
ककुभे	ककुब्भ्यां	ककुब्भ्यः
ककुभः	ककुब्भ्यां	ककुब्भ्यः
ककुभः	ककुभोः	ककुभां
ककुभि	ककुभोः	ककुप्सु

रेफांत स्त्रीलिंगो गीर्शब्दः—ವಾಕ್ಕು.

गीः	गिरौ	गिरः
हे गीः	हे गिरौ	हे गिरः
गिरं	गिरौ	गिरः
गिरा	गीर्भ्यां	गीर्भिः
गिरे	गीर्भ्यां	गीर्भ्यः
गिरः	गीर्भ्यां	गीर्भ्यः
गिरः	गिरोः	गिरां
गिरि	गिरोः	गीर्षु

एवं पूः, धूः—इत्यादयः.

वकारांत स्त्रीलिंगो दिव् शब्दः—ಸ್ವರ್ಗವು.

द्यौः	दिवौ	दिवः
हे द्यौः	हे दिवौ	हे दिवः
दिवं	दिवौ	दिवः
दिवा	द्युभ्यां	द्युभिः
दिवे	द्युभ्यां	द्युभ्यः
दिवः	द्युभ्यां	द्युभ्यः
दिवः	दिवोः	दिवां
दिवि	दिवोः	दुयषु

शकारांत स्त्रीलिंगो दिक्छब्दः—ದಿಕ್ಕು.

दिक्	दिशौ	दिशः.
हे दिक्	हे दिशौ	हे दिशः
दिशं	दिशौ	दिशः
दिशा	दिग्भ्यां	दिग्भिः
दिशे	दिग्भ्यां	दिग्भ्यः
दिशः	दिग्भ्यां	दिग्भ्यः
दिशः	दिशोः	दिशां
दिशि	दिशोः	दिक्षु

एवं यादृक्, तादृक्—इत्यादयः.

अथ हलंत नपुंसकलिंग साधारण शब्दाः

चकारांत नपुंसकलिंगस्सुवाक्छब्दः—ಒಳ್ಳೆಯ ವಾಕ್ಕುಳ್ಳ.

सुवाक्	सुवाची	सुवांचि

पुनस्तद्वत्; शेषं जलमुक्छब्दवत्.

जकारांत नपुंसकलिंगोऽसृक्छब्दः—ರಕ್ತವು.

असृक्	असृजी	असृंजि
हे असृक्	हे असृजी	हे असृंजि

पुनस्तद्वत्; शेषं भिषक्छब्दवत्.

तकारांत नपुंसकलिंगो यकृच्छब्दः—ಮಾಂಸವಿಶೇಷವು.

यकृत्	यकृती	यकृंति
हे यकृत्	हे यकृती	हे यकृंति

पुनस्तद्वत्; शेषं मरुच्छब्दवत्-

एवं शकृत्, कर्मकृत्—इत्यादयः.

तकारांत नपुंसकलिंगो दधच्छब्दः—ಧರಿಸುವಂತಹ.

दधत्	दधती	दधंति, दधति
हे दधत्	हे दधती	हे दधंति, हे दधति

पुनस्तद्वत्; शेषं मरुच्छब्दवत्.

एवं जाग्रत्, दरिद्रत्—इत्यादयः.

तकारांत नपुंसकलिंगस्तुदच्छब्दः—ವ್ಯಥೆಪಡಿಸುವಂತಹ.

तुदत्	तुदंती, तुदती	तुदंति

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्.

एवं भात्, उल्लसत्—इत्यादयः.

तकारांत नपुंसकलिगः पचच्छब्दः—ಅಡಿಗೆಮಾಡುವ.

पचत्	पचती	पचंति

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्.

एवं गच्छत्, भवत्, दीव्यत्, माद्यत्, चिकीर्षत्.
पुत्रीयत्—इत्यादयः.

तकारांत नपुंसकलिंगो महच्छब्दः—ದೊಡ್ಡದು.

महत्	महती	महंति

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्.

दकारांत नपुंसकलिंगो हृच्छब्दः—ಮನಸ್ಸು.

हृत्	हृदी	हृंदि

पुनस्तद्वत्; शेषं दिविषच्छब्दवत्.
एवं समुत्, पापनुत्—इत्यादयः.

नकारांत नपुंसकलिंगो नामन् शब्दः—ಹೆಸರು.

नाम	नाम्नी, नामनी	नामानि
हे नामन्, हे नाम	हे नाम्नी, हे नामनी	हे नामानि
नाम	नाम्नी, नामनी	नामानि

शेषं राजन् शब्दवत्.

नकारांत नपुंसकलिंगो वर्मन् शब्दः—ಕವಚವು.

वर्म	वर्मणी	वर्माणि
हे वर्मन्, हे वर्म	हे वर्मणी	हे वर्माणि
वर्म	वर्मणी	वर्माणि

शेषमात्मन् शब्दवत्.
एवं मर्म, नर्म—इत्यादयः.

नकारांत नपुंसकलिंगो गुणिन् शब्दः—ಗುಣವುಳ್ಳ.

गुणि	गुणिनी	गुणीनि
हे गुणिन्, हे गुणि	हे गुणिनी	हे गुणीनि
गुणि	गुणिनी	गुणीनि

शेषं पुंवत्.

एवं स्रग्वि, वाग्मि—इत्यादयः.

शकारांत नपुंसकलिंगस्तादृक्छब्दः—ಅಂತಹ.

तादृक्	तादृशी	तादृंशि

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्.

एवं यादृक्—इत्यादयः.

षकारांत नपुंसकलिंगस्सितत्विद्छब्दः—ಶುಭ್ರವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ.

सितत्विद्	सितत्विषी	सितत्विंषि

पुनस्तद्वत्; शेषं छिद्छब्दवत्.

एवं रत्नमुद्—इत्यादयः.

सकारांत नपुंसकलिंगो मनश्शब्दः—ಚಿತ್ತವು.

मनः	मनसी	मनांसि

पुनस्तद्वत्; शेषं वेधश्शब्दवत्.

एवं पयः, वयः—इत्यादयः.

हकारांत नपुंकसलिंगो लिद्छब्दः—ಆಸ್ವಾದಿಸುವ.

लिद्	लिही	लिंहि

अथ सर्वनामशब्दाः.

सर्व, विश्व, कतर, कतम, यतर, यतम, ततर, ततम, एक, एकतर, एकतम, अन्य, अन्यतर, इतर, त्व, सम, सीम, नेम, पूर्व, पर, अवर, दक्षिण, उत्तर, अधर, अपर, स्व, अंतर, एक, उभ, उभय, द्वि, त्वत्, भवत्, तद्, त्यद्, यद्, एतद्, युष्मद्, अस्मद्, किम्, इदम्, अदस्, इमे सर्वनाम शब्दाः.

अकारांतः पुल्लिंगस्सर्वशब्दः—ಸಮಸ್ತ.

सर्वः	सर्वौ	सर्वे
हे सर्व	हे सर्वौ	हे सर्वे
सर्वं	सर्वौ	सर्वान्
सर्वेण	सर्वाभ्यां	सर्वैः
सर्वस्मै	सर्वाभ्यां	सर्वेभ्यः
सर्वस्मात्	सर्वाभ्यां	सर्वेभ्यः
सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषां
सर्बस्मिन्	सर्वयोः	सर्वेषु

एवं विश्वादि सीमशब्दपर्यंतानां रूपं.

अकारांतः पुल्लिंगो नेमशब्दः—ಅರ್ಧವು

नेमः	नेमौ	नेमे, नेमाः
हे नेम	हे नेमौ	हे नेमे, हे नेमाः

शेषं सर्वशब्दवत्.

अकारांतः पुल्लिंगः पूर्वशब्दः—ಮೊದಲನೆಯವನು

पूर्वः	पूर्वौ	पूर्वे, पूर्वाः
पूर्वं	पूर्वौ	पूर्वान्
पूर्वेण	पूर्वाभ्यां	पूर्वैः
पूर्वस्मै	पूर्वाभ्यां	पूर्वेभ्यः
पूर्वस्मात्, पूर्वात्	पूर्वाभ्यां	पूर्वेभ्यः
पूर्वस्य	पूर्वयोः	पूर्वेषां
पूर्वस्मिन्, पूर्वे	पूर्वयोः	पूर्वेषु

एवं परप्रभृत्यंतरशब्दपर्यंतानां रूपं.

अकारांतः पुल्लिंगः एकशब्दः—ಒಂದು

सर्वशब्दवत्ः संख्यावाचकश्चेन्नित्यैकवचनांतः.

एकः, एकं, एकेन, एकस्मै, एकस्मात्, एकस्य, एकस्मिन्.

अकारांतः पुल्लिंगो नित्यं द्विवचनः उभय शब्दः—ಇಬ್ಬರು

उभौ, उभौ, उभाभ्यां, उभाभ्यां, उभाभ्यां, उभयोः, उभयोः,

अकारांतः पुल्लिंगः उभयशब्दो द्विवचनरहितः—ಎರಡು ಅವಯವವುಳ್ಳ.

उभयः	उभये
उभयं	उभयान्
उभयेन	उभयैः
उभयस्मै	उभयेभ्यः
उभयस्मात्	उभयेभ्यः
उभयस्य	उभयेषां
उभयस्मिन्	उभयेषु

इकारांतः पुल्लिंगो द्विशब्दो नित्यं द्विवचनांतः

द्वौ, द्वौ, द्वाभ्यां, द्वाभ्यां, द्वाभ्यां, द्वयोः, द्वयोः.

त्वच्छब्दो मरुच्छब्दवत्; भवच्छब्दो धीमच्छब्दवत्.

दकारांतः पुल्लिंगस्तच्छब्दः—ಅವನು

सः	तौ	ते
तं	तौ	तान्
तेन	ताभ्यां	तैः
तस्मै	ताभ्यां	तेभ्यः
तस्मात्	ताभ्यां	तेभ्यः
तस्य	तयोः	तेषां
तस्मिन्	तयोः	तेषु

एवं स्यः, त्यौ, त्ये; त्यं, त्यौ, त्यान्.

यः, यौ, ये; यं, यौ, यान्, इत्यादि सर्वशब्दवत्.

दकारांतः पुल्लिंगः एतच्छब्दः—ಇವನು

एषः	एतौ	एते
एतम्	एतौ	एतान्
एनम्	एनौ	एनान्
एतेन, ऐनेन	एताभ्यां	एतैः
एतस्मै	एताभ्यां	एतेभ्यः
एतस्मात्	एताभ्यां	एतेभ्यः
एतस्य	एतयोः, एनयोः	एतेषां
एतस्मिन्	एतयोः, ऐनयोः	एतेषु

दकारांतः पुल्लिंगो युष्मच्छब्दः—ನೀನು

त्वम्	युवाम्	यूयं
त्वाम्	युवाम्	युष्मान्
त्वा	वाम्	वः
त्वया	युवाभ्यां	युष्माभिः
तुभ्यं	युवाभ्यां	युष्मभ्यं
ते	वाम्	वः
त्वत्	युवाभ्यां	युष्मत्
तव, ते	युवयोः, वां	युष्माकं, वः
त्वयि	युवयोः	युष्मासु

दकारांतः पुल्लिंगोऽस्मच्छब्दः—ನಾನು

अहं	आवां	वयं
मां, मा	आवां, नौ	अस्मान्, नः
मया	आवाभ्यां	अस्माभिः
मह्यं, मे	आवाभ्यां, नौ	अस्मभ्यं, नः
मत्	आवाभ्यां	अस्मत्
मम, मे	आवयोः, नौ	अस्माकं, नः
मयि	आवयोः	अस्मासु

मकारांतः पुल्लिंगः किं शब्दः—ಯಾವನು

कः, कौ, के; कं, कौ, कान्; इत्यादि तच्छब्दवत्.

मकारांतः पुल्लिंग इदं शब्दः—ಇವನು

अयं	इमौ	इमे
इमं, एनं	इमौ, एनौ	इमान्, एनान्
अनेन, एनेन	आभ्यां	एभिः
अस्मै	आभ्यां	एभ्यः
अस्मात्	आभ्यां	एभ्यः
अस्य	अनयोः एनयोः	एषां
अस्मिन्	अनयोः, एनयोः	एषु

सकारांतः पुल्लिंगोऽदश्शब्दः—ಅವನು

असौ	अमू	अमी
अमुं	अमू	अमून्
अमुना	अमूभ्यां	अमीभिः
अमुष्मै	अमूभ्यां	अमीभ्यः
अमुष्मात्	अमूभ्यां	अमीभ्यः
अमुष्य	अमुयोः	अमीषां
अमुष्मिन्	अमुयोः	अमीषु

अथ सर्वनाम्नां स्त्रीलिंगे रूपं.

अकारांतः स्त्रीलिंगस्सर्वा शब्दः.

सर्वा	सर्वे	सर्वाः
हे सर्वे	हे सर्वे	हे सर्वाः
सर्वां	सर्वे	सर्वाः
सर्वया	सर्वाभ्यां	सर्वाभिः
सर्वस्यै	सर्वाभ्यां	सर्वाभ्यः
सर्वस्याः	सर्वाभ्यां	सर्वाभ्यः
सर्वस्याः	सर्वयोः	सर्वासां
सर्वस्यां	सर्वयोः	सर्वासु

एवं विश्वाशब्दप्रभृत्युभयाशब्दपर्यन्तानां रूपं.

एकोभोभयशब्दानां पुंसीव वचन नियमः.

इकारांतः स्त्रीलिंगो द्वि शब्दः.

द्वे, द्वे, द्वाभ्यां, द्वाभ्यां, द्वाभ्यां, द्वयोः, द्वयोः.

त्वच्छब्दः पुंवत्; भवच्छब्दः स्त्रियां गैरीवत्; भवती, भवत्यौ, भवत्यः, इत्यादि.

दकारांतः स्त्रीलिङ्गस्तच्छब्दः.

सा	ते	ताः
तां	ते	ताः
तया	ताभ्यां	ताभिः
तस्यै	ताभ्यां	ताभ्यः
तस्याः	ताभ्यां	ताभ्यः
तस्याः	तयोः	तासां
तस्यां	तयोः	तासु

एवं स्या, त्ये, त्याः; या, ये, याः; इत्यादि.

दकारांतः स्त्रीलिंगः एतच्छब्दः.

एषा	एते	एताः
एतां, ऐनां	एते, एने	एताः, एना
एतया, ऐनया	एताभ्यां	एताभिः
एतस्यै	एताभ्यां	एताभ्यः
एतस्याः	एताभ्यां	एताभ्यः
एतस्याः	एतयोः, एनयोः	एतासां
एतस्यां	एतयोः, ऐनयोः	एतासु

मकारांतः स्त्रीलिंगः किं शब्दः.

का, के, काः; इत्यादि तच्छब्दवत्.

मकारांतः स्त्रीलिंगः इदं शब्दः.

इयं	इमे	इमाः
इमां, एनां	इमे, एने	इमाः, एनाः
अनया, एनया	आभ्यां	आभिः
अस्यै	आभ्यां	आभ्यः
अस्याः	आभ्यां	आभ्यः
अस्याः	अनयोः, एनयोः	आसां
अस्यां	अनयोः, एनयोः	आसु

सकारांतः स्त्रीलिंगोऽदश्शब्दः.

असौ	अमू	अमूः
अमूं	अमू	अमूः
अमुया	अमूभ्यां	अमूभिः
अमुष्यै	अमूभ्यां	अमूभ्यः
अमुष्याः	अमूभ्यां	अमूभ्यः
अमुष्याः	अमुयोः	अमूषां
अमुष्यां	अमुयोः	अमूषु

अथ सर्वनाम्नां नपुंसके रूपं.

अकारांत नपुंसकलिंगस्सर्वशब्दः.

सर्वं	सर्वे	सर्वाणि
हे सर्व	हे सर्वे	हे सर्वाणि
सर्वं	सर्वे	सर्वाणि

शेषं पुंवत्.

एवं विश्वशब्दस्य एकतरशब्दस्य त्वच्छब्दमारभ्य उभयशब्दपर्यंतानां च रूपं. पूर्वादीनामंतरशब्दपर्यंतानां पंचमी सप्तम्येकवचनयोः पुंसीव रूपद्वयं. एकोभोभय-शब्दानां तु पूर्ववदेव वचननियमः.

युष्मदस्मच्छब्दौ लिंगत्रयेऽपि सरूपौ.

अकारांत नपुंसकलिंगः कतरशब्दः.

कतरत्	कतरे	कतराणि

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्.

एवं कतरशब्दमारभ्येतरशब्दपर्यंतानामेकतरशब्दविना-कृतानां रूपं, द्विशब्दः स्त्रीवत्.

तच्छब्दो यच्छब्दवत्.

दकारांत नपुंसकलिंगस्तच्छब्दः.

तत्	ते	तानि

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्.

एवं त्यत्, यत्.

दकारांत नपुंसकलिंग एतच्छब्दः.

एतत्	एते	एतानि
एतत्	एते	एतानि
एनत्	एने	एनाान

शेषं पुंवत्.

युष्मदस्मच्छब्दौ लिंगत्रयेऽपि सरूपावित्युक्तं.

मकारांत नपुंसकलिंगः किं शब्दः.

किं	के	कानि

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्.

मकारांत नपुंसकलिंग इदं शब्दः.

इदं	इमे	इमानि
इदं	इमे	इमानि
एनत्	एने	एनानि

शेषं पुंवत्.

सकारांत नपुंसकलिंगोऽदश्शब्दः.

अदः	अमू	अमूनि

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्.

अथाजंतपुंल्लिंग विशेषशब्दाः.

अकारांतः पुंल्लिगः प्रथमशब्दः—ಮೊದಲನೆಯುವನು.

प्रथमः	प्रथमौ	प्रथमे, प्रथमाः
हे प्रथम	हे प्रथमौ	हे प्रथमे, हे प्रथमाः

शेषं रामशब्दवत्.

एवं चरमः, अल्पः, अर्धः, कतिपयः; द्वयः, द्वितयः, त्रयः, त्रितयः, चतुष्टयः, पंचतयः—इत्यादयस्तयबंताश्च.

द्वितीयशब्दो रामशब्दवत्. चतुर्थीमारभ्य विशेषः.

द्वितीयस्मै, द्वितीयाय	द्वितीयाभ्यां	द्वितीयेभ्यः
द्वितीयस्मात्, द्वितीयात्	द्वितीयाभ्यां	द्वितीयेभ्यः
द्वितीयस्य	द्वितीययोः	द्वितीयानां
द्वितीयस्मिन्, द्वितीये	द्वितीययोः	द्वितीयेषु

एवं तृतीयः.

अकारांतः पुल्लिंगो निर्जरशब्दः—ದೇವತೆ

निर्जरः	निर्जरौ निर्जरसौ	निर्जराः निर्जरसः
हे निर्जर	हे निर्जरौ हे निर्जरसौ	हे निर्जराः हे निर्जरसः
निर्जरं निर्जरसं	निर्जरौ निर्जरसौ	निर्जरान् निर्जरसः
निर्जरेण निर्जरसा	निर्जराभ्यां	निर्जरैः
निर्जराय निर्जरसे	निर्जराभ्यां	निर्जरेभ्यः
निर्जरात् निर्जरसः	निर्जराभ्यां	निर्जरेभ्यः
निर्जरस्य निर्जरसः	निर्जरयोः निर्जरसोः	निर्जराणां निर्जरसां
निर्जरे निर्जरसि	निर्जरयोः निर्जरसोः	निर्जरेषु

पदार्थकः पच्छब्दो दकारांतो दिविषच्छब्दवत्.
दन्तार्थको दच्छब्दस्तकारांतो मरुच्छब्दवत्.
यूषार्थको यूषन् शब्दो राजन् शब्दवत्.

नकारांतः पुल्लिंगो यूषन् शब्दः—ಕಢಗೊಲು

यूषा	यूषाणौ	यूषाणः
हे यूषन्	हे यूषाणौ	हे यूषाणः
यूषाणं	यूषाणौ	यूष्णः
यूष्णा	यूषभ्यां	यूषभिः
यूष्णे	यूषभ्यां	यूषभ्यः
यूष्णः	यूषभ्यां	यूषभ्यः
यूष्णः	यूष्णोः	यूष्णां
यूष्णि, यूषणि	यूष्णोः	यूषसु

सकारांतः पुल्लिंगो मास्शब्दः—ಮಾಸವು

माः	मासौ	मासः
मासं	मासौ	मासः
मासा	माभ्यां	माभिः
मासे	माभ्यां	माभ्यः
मासः	माभ्यां	माभ्यः
मासः	मासोः	मासां
मासि	मासोः	मास्सु

आकारांतः पुल्लिंगो विश्वपाश्शब्दः—ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನು

विश्वपाः	विश्वपौ	विश्वपाः
विश्वपां	विश्वपौ	विश्वपः
विश्वपा	विश्वपाभ्यां	विश्वपाभिः
विश्वपे	विश्वपाभ्यां	विश्वपाभ्यः
विश्वपः	विश्वपाभ्यां	विश्वपाभ्यः
विश्वपः	विश्वपोः	विश्वपाम्
बिश्वपि	विश्वपोः	विश्वपासु

एवं शंखध्माः, गंधघ्राः—इत्यादयः.

अकारांतः पुल्लिंगो हाहा शब्दः—ಒಬ್ಬ ಗಂಧರ್ವನು

हाहा	हाहौ	हाहाः
हाहां	हाहौ	हाहान्
हाहा	हाहाभ्यां	हाहाभिः
हाहै	हाहाभ्यां	हाहाभ्यः
हाहाः	हाहाभ्यां	हाहाभ्यः
हाहाः	हाहोः	हाहां
हाहे	हाहौः	हाहासु

इकारांतः पुल्लिंगस्सखिशब्दः—ಮಿತ್ರನು

सखा	सखायौ	सखायः
हे सखे	हे सखायौ	हे सखायः
सखायं	सखायौ	सखीन्
सख्या	सखिभ्यां	सखिभिः
सख्ये	सखिभ्यां	सखिभ्यः
सख्युः	सखिभ्यां	सखिभ्यः
सख्युः	सख्योः	सखीनां
सख्यौ	सख्योः	साखिषु

अस्य तत्पुरुषांतत्वे रामशब्दवद्रूपं.

कृष्णसखः, परमसखः—इत्यादयः.

इकारांतः पुल्लिंगः पतिशब्दो हरि शब्बवत्.

तृतीयामारभ्य विशेषः—ಗಂಡನು

पत्या	पतिभ्यां	पतिभिः
पत्ये	पतिभ्यां	पातिभ्यः
पत्युः	पतिभ्यां	पतिभ्यः
पत्युः	पत्योः	पतीनां
पत्यौ	पत्योः	पतिषु

समास हरिशब्दवदेव.

भूपतिना, भूपतये, भूपतेः, भूपतौ.

इकारांतः पुल्लिंगः त्रिशब्दो नित्यं बहुवचनांतः—ಮೂವರು

त्रयः, त्रीन्, त्रिभिः, त्रिभ्यः, त्रिभ्यः, त्रयाणां, त्रिषु.

ईकारांतः पुल्लिंगः प्रधीशब्दः—ಅಧಿಕಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ

प्रधीः	प्रध्यौ	प्रध्यः
प्रध्यं	प्रध्यौ	प्रध्यः
प्रध्या	प्रधीभ्यां	प्रधीभिः
प्रध्ये	प्रधीभ्यां	प्रधीभ्यः
प्रध्यः	प्रधीभ्यां	प्रधीभ्यः
प्रध्यः	प्रध्योः	प्रध्यां
प्रध्यि	प्रध्योः	प्रधीषु

सेनानीशब्दः प्रधीशब्दवत्. सप्तम्येकवचने विशेषः.

सेनान्यां	सेनान्योः	सेनानीषु

एवं ग्रामणीः, अग्रणीः, उन्नीः—इत्यादयो नीशब्दांतशब्दाः.

पपीशब्दस्सूर्यवाचकः प्रधीशब्दवत्. द्वितीया-सप्तम्योर्विशेषः.

द्वि.	पपीं	पप्यौ	पपीन्
स.	पपी	पप्योः	पपीषु

एवं ययीः—इत्यादयः

वातप्रमीशब्दस्य (वाताभिमुखगामिमृगार्थकस्य) द्वितीया-
सप्तम्योः प्रधीवत्पपीशब्दवच्चरूपं.

द्वि.	वातप्रमीं / वातप्रम्यं	वातप्रम्यौ	वातप्रमीन् / वातप्रम्यः
स.	वातप्रमी / वातप्रम्यि	वातप्रम्योः	वातप्रमीषु

शेषं प्रधीशब्दवत्.

इकारांतः पुल्लिंगस्सुधीशब्दः—ವಿದ್ವಾಂಸನು

सुधीः	सुधियौ	सुधियः
सुधियं	सुधियौ	सुधियः
सुधिया	सुधीभ्यां	सुधीभिः
सुधिये	सुधीभ्यां	सुधीभ्यः
सुधियः	सुधीभ्यां	सुधीभ्यः
सुधियः	सुधियोः	सुधियां
सुधियि	सुधियोः	सुधीषु

एवं सुश्रीः, यवक्रिः—इत्यादयः.

नीशब्दस्सुधीशब्दवत्. सप्तम्यां विशेषः.

नियां	नियोः	नीषु

उकारांतः पुल्लिंगः क्रोष्टुशब्दः—२०

क्रोष्टा	क्रोष्टारौ	क्रोष्टारः
हे क्रोष्टो	हे क्रोष्टारौ	हे क्रोष्टारः
क्रोष्टारं	क्रोष्टारौ	क्रोष्टून्
क्रोष्ट्रा क्रोष्टुना	क्रोष्टुभ्यां	क्रोष्टुभिः
क्रोष्ट्रे क्रोष्टवे	क्रोष्टुभ्यां	क्रोष्टुभ्यः
क्रोष्टुः क्रोष्टोः	क्रोष्टुभ्यां	क्रोष्टुभ्यः
क्रोष्टुः क्रोष्टोः	क्रोष्टोः क्रोष्ट्वोः	क्रोष्टूनां
क्रोष्टरि क्रोष्टौ	क्रोष्ट्रोः क्रोष्ट्वोः	क्रोष्टुपु

ऋकारांतः पुल्लिंगः खलपू शब्दः.

खलपूः	खलप्वौ	खलप्वः
खलप्वं	खलप्वौ	खलप्वः
खलप्वा	खलपूभ्यां	खलपूभिः
खलप्वे	खलपूभ्यां	खलपूभ्यः
खलप्वः	खलपूभ्यां	खलपूभ्यः
खलप्वः	खलप्वोः	खलप्वां
खलप्वि	खलप्वोः	खलपूषु

एवं सुलूः, उल्लूः—इत्यादयः.

हूहू शब्दो गंधर्वविशेषवाचकः, खलपू शब्दवत्
द्वितीयायां विशेषः.

हूहूं	हूहौ	हूहून्

उकारांतः पुल्लिंगः स्वभू शब्दः—ಬ್ರಹ್ಮನು

स्वभूः	स्वभुवौ	स्वभुवः
स्वभुवं	स्वभुवौ	स्वभुवः
स्वभुवा	स्वभूभ्यां	स्वभूभिः
स्वभुवे	स्वभूभ्यां	स्वभूभ्यः
स्वभुवः	स्वभूभ्यां	स्वभूभ्यः
स्वभुवः	स्वभुवोः	स्वभुवां
स्वभुवि	स्वभुवोः	स्वभूषु

एवं आत्मभूः, धर्मभूः—इत्यादि भूशब्दान्त शब्दाः.
लूः, कटप्रूः—इत्यादयश्च.

वर्षाभूः, दृम्भूः, करभूः, कारभूः, पुनर्भूः, एते
भूशब्दांतशब्दा अपि खलपूशब्दवत्.

दृम्भूशब्दस्तु हूहूशब्दवत्.

ऋकारांतः पुह्लिंगो नृशब्दः—ಮನುಷ್ಯನು

ना	नरौ	नरः
हे नः	हे नरौ	हे नरः
नरं	नरौ	नॄन्
न्रा	नृभ्यां	नृभिः
न्रे	नृभ्यां	नृभ्यः
न्रुः	नृभ्यां	नृभ्यः
न्रुः	न्रोः	नृणां, नॄणां
नरि	न्रोः	नृषु

इः मन्मथः, तेन सह वर्तत इति सेः.

एकारांतः पुह्लिंगस्सेशब्दः

सेः	सयौ	सयः
सयं	सयौ	सयः
सया	सेभ्यां	सेभिः
सये	सेभ्यां	सेभ्यः
सेः	सेभ्यां	सेभ्यः
सेः	सयोः	सयां
सयि	सयोः	सेषु

एवं स्मृतेः— इत्यादयः.

ऐकारांतः पुल्लिंगो रैशब्दः—ಧನವು

राः	रायौ	रायः
रायं	रायौ	रायः
राया	राभ्यां	राभिः
राये	राभ्यां	राभ्यः
रायः	राभ्यां	राभ्यः
रायः	रायोः	रायां
रायि	रायोः	रासु

औकारांतः पुल्लिंगो ग्लौशब्दः—ಚಂದ್ರನು

ग्लौः	ग्लावौ	ग्लावः
ग्लावं	ग्लावौ	ग्लावः
ग्लावा	ग्लौभ्यां	ग्लौभिः
ग्लावे	ग्लौभ्यां	ग्लौभ्यः
ग्लावः	ग्लौभ्यां	ग्लौभ्यः
ग्लावः	ग्लावोः	ग्लावां
ग्लावि	ग्लावोः	ग्लौषु

एवं सुनौः—इत्यापयः.

———

अथाजंतस्त्रीलिंग विशेषशब्दाः.

अम्बा, अक्का, अल्ला, एते मातृवाचकाः. रूपाणि रमा शब्दवत्. संबुद्धौ विशेषः.

हे अम्ब हे अम्बे हे अम्बाः

एवं हे अक्क, हे अल्ल.

द्वितीयाशब्दो रमाशब्दवत्. चतुर्थीमारभ्य विशेषः

च.	द्वितीयस्यै द्वितीयायै	द्वितीयाभ्यां	द्वितीयाभ्यः
पं.	द्वितीयस्याः द्वितीयायाः	द्वितीयाभ्यां	द्वितीयाभ्यः
ष-	दितीयस्याः द्वितीयायाः	द्वितीययोः	द्वितीयानां
स.	द्वितीयस्यां द्वितीयायां	द्वितीययोः	द्वितीयासु

एवं तृतीया.

आकारांतः स्त्रीलिंगो जरा शब्दः—ಮುಪ್ಪು

जरा	जरे, जरसौ	जराः, जरसः
हे जरे	हे जरे, हे जरसौ	हे जराः, हे जरसः
जरां, जरसं	जरे, जरसौ	जराः, जरसः
जरया, जरसा	जराभ्यां	जराभिः
जरायै, जरसे	जराभ्यां	जराभ्यः
जरायाः, जरसः	जराभ्यां	जराभ्यः
जरायाः, जरसः	जरयोः, जरसोः	जराणां, जरासां
जरायां, जरसि	जरयोः, जरसोः	जरासु

नासिकार्थको नश्शब्दो वेधश्शब्दवत्.

निशार्थको निट्छब्दो विट्छब्दवत्.

पृतनार्थकः पृच्छब्दो मरुच्छब्दवत्.

इकारांतः स्त्रीलिंगस्तिस्रशब्दो नित्यं बहुवचनांतः

तिस्रः, तिस्रः, तिसृभिः, तिसृभ्यः, तिसृभ्यः, तिसृणां, तिसृषु.

सखी, पत्नीशब्दौ गौरीशब्दवत्.

ईकारांतः स्त्रीलिंगः स्त्री शब्दः—ಹೆಂಗಸು

स्त्री	स्त्रियौ	स्त्रियः
हे स्त्रि	हे स्त्रियौ	हे स्त्रियः
स्त्रियं, स्त्रींं	स्त्रियौ	स्त्रियः, स्त्रीः
स्त्रिया	स्त्रीभ्यां	स्त्रीभिः
स्त्रियै	स्त्रीभ्यां	स्त्रीभ्यः
स्त्रियाः	स्त्रीभ्यां	स्त्रीभ्यः
स्त्रियाः	स्त्रियोः	स्त्रीणां
स्त्रियां	स्त्रियोः	स्त्रीषु

ईकारांतः स्त्रीलिंगः श्रीशब्दः—ಲಕ್ಷ್ಮಿ

श्रीः	श्रियौ	श्रियः
श्रियं	श्रियौ	श्रियः
श्रिया	श्रीभ्यां	श्रीभिः
श्रियै, श्रिये	श्रीभ्यां	श्रीभ्यः
श्रियाः, श्रियः	श्रीभ्यां	श्रीभ्यः
श्रियाः, श्रियः	श्रियोः	श्रीणां, श्रिय
श्रियां, श्रियि	श्रियोः	श्रीषु

ईकारांतः स्त्रीलिंगो लक्ष्मीशब्दः.

लक्ष्मीः	लक्ष्मयौ	लक्ष्म्यः

शेषं गौरीशब्दवत्.

क्रोष्टृशब्दः स्त्रीलिंगे गौरीशब्दवत्.

क्रोष्ट्री	क्रोष्ट्र्यौ	क्रोष्ट्र्यः

इत्यादि. खलपूः, स्वयंभूः, आत्मभूः, इत्यादयोभाषित-पुंस्कत्वात्पुंवत्.

वर्षाभू पुनर्भू शब्दौ वधूशब्दवत्.

उकारांतः स्त्रीलिंगो भ्रूशब्दः—ಕಣ್ಣು ಹುಬ್ಬು

भ्रूः	भ्रुवौ	भ्रुवः
भ्रुवं	भ्रुवौ	भ्रुवः
भ्रुवा	भ्रूभ्यां	भ्रूभिः
भ्रुवै, भ्रुवे	भ्रूभ्यां	भ्रूभ्यः
भ्रूवाः, भ्रुवः	भ्रूभ्यां	भ्रूभ्यः
भ्रुवाः, भ्रुवः	भ्रुवोः	भ्रूणां, भ्रुवां
भ्रुवां, भ्रुवि	भ्रुवोः	भ्रूषु

एवं सुभ्रूः इत्यादयो भाषितपुंस्काः.

ऋकारांताः स्त्रीलिंगे ईकारांता भवंति.

गंत्री, कर्त्री, पक्त्री, वक्त्री, इत्यादयोगौरीवत्.

स्वसा, याता, ननांदा, दुहिता, इमे ऋकारांता एव, तत्र मात्रादनीं चतुर्णां रूपं निरूपितं.

ऋकारांतः स्त्रीलिंगस्स्वसृशब्दः—ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು

स्वसा	स्वसारौ	स्वसारः
हे स्वसः	हे स्वसारौ	हे स्वसारः
स्वसारं	स्वसारौ	स्वसॄः

शेषं मातृ शब्दवत्.

सेः पुंवत्, द्यौर्गोवत्, नौग्लौवत्, राः पुंवत्:

अथाजंत नपुंसकलिंग विशेषशब्दाः.

अकारांत नपुंसकलिंगो अजर शब्दः.

अजरं	अजरे अजरसी	अजराणि अजरांसि
हे अजर	हे अजरे हे अजरसी	हे अजराणि हे अजरांसि
अजरं अजरसं	अजरे अजरसी	अजराणि अजरांसि

शेषं निर्जरशब्दवत्.

हृदयशब्दार्थको हृच्छब्दो निरूपित एव.

उदकार्थक उदन् शब्दः आस्यार्थक आशन् शब्दश्च नामन् शब्दवत्.

दीर्घांता नपुंसकलिंगे ह्रस्वांता भवंति.

विश्वपं	विश्वपे	विश्वपानि

शेषं ज्ञानशब्दवत्.

इकारांत नपुंसकलिंगो दधिशब्दः—ಮೊಸರು

दधि	दधिनी	दधीनी
हे दधे, हे दधि	हे दधिनी	हे दधीनि
दधि	दधिनी	दधीनि
दध्ना	दधिभ्यां	ददीभिः
दध्ने	दधिभ्यां	दधिभ्यः
दध्नः	दधिभ्यां	दधिभ्यः
दध्नः	दध्नोः	दध्नां
दध्नि, दधिनि	दध्नोः	दधिषु

एवं अस्थि, सक्थि, अक्षि—इत्यादयः.

इकारांत नपुंसकलिंगस्त्रिशब्दो नित्यंबहुवचनांतः.

त्रीणि, त्रीणि,

शेषं पुंवत्.

प्रधिशब्दो भाषितपुंस्कः; अतस्तस्य तृतीयामारभ्य पुंवत् क्लीबवच्च रूपं.

प्रध्या, प्रधिना	प्रधिभ्यां	प्रधिभिः
प्रध्ये, प्रधिने	प्रधिभ्यां	प्रधिभ्यः
प्रध्यः, प्रधिनः	प्रधिभ्यां	प्रधिभ्यः
प्रध्यः } प्रधिनः	प्रध्योः } प्रधिनोः	प्रध्यां } प्रधीनां
प्रध्यि } प्रधिनि	प्रध्योः } प्रधिनोः	प्रधिषु

सुधिशब्दश्च तथा.

सुधिया, सुधिना	सुधिभ्यां	सुधिभिः
सुधिये, सुधिने	सुधिभ्यां	सुधिभ्यः
सुधियः, सुधिनः	सुधिभ्यां	सुधिभ्यः
सुधियः } सुधिनः	सुधियोः } सुधिनोः	सुधियां } सुधिनां
सुधियि } सुधिनि	सुधियोः } सुधिनोः	सुधिषु

चित्रगु, प्रद्यु, सुनु, इत्यादयो मधुशब्दवत्.

इकारांत नपुंसकलिंगः प्ररिशब्दः—ಅಧಿಕ ಧನವುಳ್ಳ

प्र. प्ररि	परिणी	प्ररीणि
तृ. प्ररिणा	प्रराभ्यां	प्रराभिः
ष. प्ररिणः	प्ररिणोः	प्ररीणां
स. प्ररिणि	प्ररिणोः	प्ररासु

अथ हलंतपुल्लिंग विशेषशब्दाः.

चकारांतः पुल्लिंगः प्राक्छब्दः—ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವವನು

प्राङ्	प्राञ्चौ	प्राञ्चः
प्राञ्चं	प्राञ्चौ	प्राचः
प्राचा	प्राग्भ्यां	प्राग्भिः

इत्यादि जलमुक्छब्दवत्.

एवं पराङ्, अवाङ्—इत्यादयः.

चकारांतः पुल्लिंगः प्रत्यक्छब्दः—ಆತ್ಮನು

प्रत्यङ्	प्रत्यञ्चौ	प्रत्यञ्चः
प्रत्यञ्चं	प्रत्यञ्चौ	प्रतीचः
प्रतीचा	प्रत्यग्भ्यां	प्रत्यग्भिः
प्रतीचे	प्रत्यग्भ्यां	प्रत्यग्भ्यः
प्रतीचः	प्रत्यग्भ्यां	प्रत्यग्भ्यः
प्रतीचः	प्रतीचोः	प्रतीचां
प्रतीचि	प्रतीचोः	प्रत्यक्षु

एवं सम्यङ्, न्यङ्, सध्र्यङ्, विश्वद्र्यङ्, देवद्र्यङ्, सर्वद्र्यङ्, अदद्र्यङ्—इत्यादयः

चकारांतः पुल्लिंगोऽन्वक्छब्दः—ಅನುಸರಿಸುವಂತಹ

	अन्वङ्	अन्वञ्चौ	अन्वञ्चः
	अन्वञ्चं	अन्वञ्चौ	अनूचः
	अनूचा	अन्वग्भ्यां	अन्वग्भिः
ष.	अनूचः	अनूचोः	अनूचां
स.	अनूचि	अनूचोः	अन्वक्षु

चकारांतः पुल्लिंगः उदक्छब्दः—ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ

	उदङ्	उदञ्चौ	उदञ्चः
	उदञ्चं	उदञ्चौ	उदीचः
	उदीचा	उदग्भां	उदग्भिः
ष.	उदिचः	उदीचोः	उदीचां
स.	उदीचि	उदीचोः	उदक्षु

चकारांतः पुल्लिंगस्तिर्यक्छब्दः—ಪಶ್ವಾದಿಗಳು

	तिर्यङ्	तिर्यञ्चौ	तिर्यञ्चः
	तिर्यञ्चं	तिर्यञ्चौ	तिरश्चः
	तिरश्चा	तिर्यग्भ्यां	तिर्यग्भिः
ष.	तिरश्चः	तिरश्चोः	तिरश्चां
स.	तिरश्चि	तिरश्चोः	तिर्यक्षु

पूजार्थकांचुधात्वंतत्वेतु.

द्वि. प्रांचं	प्रांचौ	प्रांचः
तृ. प्रांचा	प्राङ्भ्यां	प्राङ्भिः
ष. प्रांचः	प्रांचोः	प्रांचां
स. प्रांचि	प्रांचोः	प्राङ्क्षु

इत्याद्यूह्यं

चकारांतः पुल्लिंगस्सुवृद् शब्दः—ಛೇದಕನು

सुवृद्	सुवृश्चौ	सुवृश्चः
सुवृश्चं	सुवृश्चौ	सुवृश्चः
सुवृश्चा	सुवृड्भ्यां	सुवृड्भिः
स. सुवृश्चि	सुवृश्चोः	सुवृट्सु

छकारांतः पुल्लिंगः प्राट्छब्दः—ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವನು

प्राट्	प्राच्छौ	प्राच्छः
प्राच्छं	प्राच्छौ	प्राच्छः
प्राच्छा	प्राड्भ्यां	प्राड्भिः
स. प्राच्छि	प्राच्छोः	प्राट्सु

जकारांतः पुल्लिंगो राट्छब्दः—ರಾಜನು

	राट्	राजौ	राजः
	राजं	राजौ	राजः
	राजा	राड्भ्यां	राड्भिः
ष.	राजः	राजोः	राजां
स.	राजि	राजोः	राट्सु

एवं विश्वसृट्, देवेट्, इतीमे सृजमृजयजधातु निष्पन्नाः, परिव्राट्च.

जकारांतः पुल्लिंगो भृट्छब्दः—ಅಡಿಗೆಯವನು

	भृट्	भृज्जौ	भृज्जः
	भृज्जं	भृज्जौ	भृज्जः
	भृज्जा	भृड्भ्यां	भृड्भिः
स.	भृज्जि	भृज्जोः	भृट्सु

जकारांतः पुल्लिंगो विभ्राट्छब्दः—ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು

	विभ्राक्, बिभ्राट्	विभ्राजौ	विभ्राजः
तृ.	विभ्राजा	विभ्राग्भ्यां / विभ्राड्भ्यां	विभ्राग्भिः / विभ्राड्भिः
ष.	विभ्राजः	विभ्राजोः	विभ्राजां
स.	विभ्राजि	विभ्राजोः	विभ्राक्षु, वभ्राट्सु

जकारांतः पुल्लिंगो युक्छब्दः—ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವನು

युङ्	युंजौ	युंजः
युंजं	युंजौ	युजः

शेषं भिषक्छब्दवत्.

समाधात्रर्थको युक्छब्दो भिषक्छब्दवत्.

णकारांतः पुल्लिंगस्सुगण्शब्दः—ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲೆಕ್ಕಮಾಡತಕ್ಕವನು

सुगण्	सुगणौ	सुगणः
तृ. सुगणा	सुगण्भ्यां	सुगण्भिः
स. सुगणि	सुगणोः	सुगण्सु

थकारान्तः पुल्लिंगोऽग्निमथ्छब्दः—ಅಗ್ನಿಮಥನಮಾಡುವನು

अग्निमत्	अग्निमथौ	अग्निमथः
तृ. अग्निमथा	अग्निमद्भ्यां	अग्निमद्भिः
स. अग्निमथि	अग्निमथोः	अग्निमत्सु

धकारांतः पुल्लिंगो बुध्छब्दः—ತಿಳಿದವನು

भुत्	बुधौ	बुधः
तृ. बुधा	भुद्भ्यां	भुद्भिः
बुधे	भुद्भ्यां	भुद्भ्यः
बुधः	भुद्भ्यां	भुद्भ्यः
बुधः	बुधोः	बुधां
बुधि	बुधोः	भुत्सु

एवं मर्मवित्—इत्यादयः.

नकारांतः पुल्लिंगः पूषन् शब्दः—ಸೂರ್ಯನು

	पूषा	पूषणौ	पूषणः
	हे पूषन्	हे पूषणौ	हे पूषणः
	पूषणं	पूषणौ	पूष्णः
	पूष्णा	पूषभ्यां	पूषभिः
स.	पूष्णि, पूषणि	पूष्णोः	पूषसु

एवं अर्यमा.

नकारांतः पुल्लिंगो वृत्रहन् शब्दः—ಇಂದ್ರನು

	वृत्रहा	वृत्रहणौ	वृत्रहणः
	हे वृत्रहन्	हे वृत्रहणौ	हे वृत्रहणः
	वृत्रहणं	वृत्रहणौ	वृत्रघ्नः
स.	वृत्रघ्नि, वृत्रहणि	वृत्रघ्नोः	वृत्रहसु

एवं ब्रह्महा, भ्रूणहा, इत्यादयो हनधात्वन्ताः.

नकारांतः पुल्लिंगश्श्वन् शब्दः—ನಾಯಿ

श्वा	श्वानौ	श्वानः
हे श्वन्	हे श्वानौ	हे श्वानः
श्वानं	श्वानौ	शुनः
शुना	श्वभ्यां	श्वभिः
शुने	श्वभ्यां	श्वभ्यः
शुनः	श्वभ्यां	श्वभ्यः
शुनः	शुनोः	शुनां
शुनि	शुनोः	श्वसु

नकारांतः पुल्लिंगो युवन् शब्दः—ತರುಣನು

युवा	युवानौ	युवानः
हे युवन्	हे युवानौ	हे युवानः
युवानं	युवानौ	यूनः
यूना	युवभ्यां	युवभिः
यूने	युवभ्यां	युवभ्यः
यूनः	युवभ्यां	युवभ्यः
यूनः	यूनोः	यूनां
यूनि	यूनोः	युवसु

नकारांतः पुल्लिंगो मघवच्छब्दः—ಇಂದ್ರನು

मघवा	मघवानौ	मघवानः
हे मघवन्	हे मघवानौ	हे मघवानः
मघवानं	मघवानौ	मघोनः
मघोना	मघवभ्यां	मघवाभिः
मघोने	मघवभ्यां	मगवभ्यः
मघोनः	मघवभ्यां	मघवभ्यः
मघोनः	मघोनोः	मघोनां
मघोनि	मघोनोः	मघवसु

अयं धीमद्वदपि.

मघवान् मघवंतौ मघवंतः—इत्यादि

नकारांतः पुल्लिंगः अर्वन् शब्दः—ಅಶ್ವವು

अर्वा	अर्वंतौ	अर्वंतः

शेषं धीमच्छब्दवत्.

नकारांतः पुल्लिंगः पथिन् शब्दः—ಮಾರ್ಗ

पंथाः	पंथानौ	पंथानः
पंथानं	पंथानौ	पथः
पथा	पथिभ्यां	पथिभिः
पथे	पथिभ्यां	पथिभ्यः
पथः	पथिभ्यां	पथिभ्यः
पथः	पथोः	पथां
पथि	पथोः	पथिषु

एवं मंथा—इत्यादयः.

नकारांतः पुल्लिंगः ऋभुक्षिन् शब्दः—ಇಂದ್ರನು

ऋभुक्षाः	ऋभुक्षाणौ	ऋभुक्षाणः
ऋभुक्षाणं	ऋभुक्षाणौ	ऋभुक्षः
ऋभुक्षा	ऋभुक्षिभ्यां	ऋभुक्षिभिः
स. ऋभुक्षि	ऋभुक्षोः	ऋभुक्षिषु

नकारांतः पुल्लिंगः पञ्चन् शब्दः नित्यबहुवचनान्तः—
ಐದುಜನ

पंच, पंच, पंचभिः, पंचभ्यः, पंचभ्यः, पंचानां, पंचसु.

एवं, सप्त नव, दश.

नकारांतः पुल्लिंगोऽष्टशब्दो नित्यबहुवचनान्तः—ಎಂಟುಜನ

प्र. अष्टौ, अष्ट ;　　　च. अष्टाभ्यः,　　अष्टभ्यः

द्वि. अष्टौ, अष्टः ;　　　प. अष्टाभ्यः,　　अष्टभ्यः

तृ. अष्टाभिः, अष्टभिः ; ष. अष्टानां ; स. अष्टासु, अष्टसु.

रेफांतः पुल्लिंगश्चतुर्शब्दो नित्यबहुवचनान्तः—ನಾಲ್ಕುಜನ

चत्वारः, चतुरः, चतुर्भिः, चतुर्भ्यः, चतुर्भ्यः, चतुर्णां, चतुर्षु.

षकारांतः पुल्लिंगष्षट्छब्दो नित्यबहुवचनांतः—ಆರುಜನ

षट्, षट्, षड्भिः, षड्भ्यः, षड्भ्यः, षण्णां, षट्सु.

षकारांतः पुल्लिंगो दोश्शब्दः—ಬಾಹು

	दोः	दोषौ	दोषः
तृ.	दोषा	दोर्भ्यां	दोर्भिः
स.	दोषि	दोषोः	दोष्षु

एतदर्थको दोषन् शब्दो राजान् शब्दवत्.

सकारांतः पुल्लिंगः पुंस् शब्दः—ಪುರುಷನು

प्रः	पुमान्	पुमांसौ	पुमांसः
	हे पुमन्	हे पुमांसौ	हे पुमांसः
द्वि.	पुमांसं	पुमांसौ	पुंसः
तृ.	पुंसा	पुंभ्यां	पुंभिः
ष.	पुंसः	पुंसोः	पुंसां
स.	पुंसि	पुंसोः	पुंस्सु

सकारांतः पुल्लिग उशनश्शब्दः—ಶುಕ್ರನು

प्र.	उशना	उशनसौ	उशनसः
सं.	हे उशन् हे उशनः हे उशन	हे उशनसौ	हे उशनसः

शेषं वेधश्शब्दवत्.

सकारांतः पुल्लिंगोऽनेहश्शब्दः—ಕಾಲವು

प्र.	अनेहा	अनेहसौ	अनेहसः
सं.	हे अनेहः	हे अनेहसौ	हे अनेहसः

शेषं वेधश्शब्दवत्. एवं पुरुदंसा.

हकारांतः पुल्लिंगो दुक्छब्दः—ಕರೆಯುವವನು

प्र.	दुक्	दुहौ	दुहः
तृ.	दुहा	धुग्भ्यां	धुग्भि
स.	दुहि	दुहोः	धुक्षु

हकारांतः पुल्लिंगो विश्ववाट्छब्दः—ಇಂದ್ರನು

	विश्ववाट्	विश्ववाहौ	विश्ववाहः
	विश्ववाहं	विश्ववाहौ	विश्वौहः
	विश्वौहा	विश्ववाड्भ्यां	विश्ववाड्भिः
ष.	विश्वौहः	विश्वौहोः	विश्वौहां
स.	विश्वौहि	विश्वौहोः	विश्ववाट्सु

एवं राजवाट्—इत्यादयः.

हकारांतः पुल्लिंगस्तुराषाट्छब्दः—ಇಂದ್ರನು

	तुराषाट्	तुरासाहौ	तुरासाहः
	तुरासाहं	तुरासाहौ	तुरासाहः
	तुरासाहा	तुराषाड्भ्यां	तुराषाड्भिः
ष.	तुरासाहः	तुरासाहोः	तुरासाहां
स.	तुरासाहि	तुरासाहोः	तुराषाट्सु

हकारांतः पुल्लिंगोऽनडुच्छब्दः—ವೃಷಭವು

	अनड्वान्	अनड्वाहौ	अनड्वाहः
	हे अनड्वन्	हे अनड्वाहौ	हे अनड्वाहः
	अनड्वाहं	अनड्वाहौ	अनडुहः
	अनडुहा	अनडुद्भ्यां	अनडुद्भिः
ष.	अनडुहः	अनडुहोः	अनडुहां
स.	अनडुहि	अनडुहोः	अनडुत्सु

———

अथ हलंतस्त्रीलिंग विशेषशब्दाः.

प्राची, प्रतीची, उदीची, अनूची, विष्मद्रीचि, देवद्रीची, सद्रिचा, तिरश्ची, इत्याकारा अवधात्वंता गौरीशब्दवद्रूपाणि लभंते. पंच, षट्, सप्त, अष्टौ, नव, दश, एते लिंगत्रयेऽपि सरूपाः.

पकारांतः स्त्रीलिंगोऽप्छब्दो नित्यबहुवचनान्तः—ನೀರು

आपः, अपः, अद्भिः, अद्भ्यः, अद्भ्यः, अपां, अप्सु.

रेफांतः स्त्रीलिंगश्चतुर्शब्दो नित्यबहुवचनांतः

चतस्रः, चतस्रः, चतसृभिः, चतसृभ्यः, चतसृभ्यः, चतसृणां, चतसृषु.

षकारांतः स्त्रीलिंगस्सजूश्शब्दः—ಕೂಡ ಹೊಂದಿದ

	सजूः	सजुषौ	सजुषः
तृ.	सजुषा	सजूर्भ्यां	सजूर्भिः
सः	सजुषि	सजुषोः	सजूष्षु

सकारांत स्त्रीलिंग आशीश्शब्दः—ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

प्र.	आशीः	आशिषौ	आशिषः
तृ.	आशिषा	आशीर्भ्यां	आशीर्भिः
स.	आशिषि	आशिषोः	आशीष्षु

हकारांत स्त्रीलिंग उपानच्छब्दः-- ಪಾದುಕೆ

प्र: उपानत्	उपानहौ	उपानहः
तृ. उपानहा	उपानद्भ्यां	उपानद्भिः
स. उपानहि	उपानहोः	उपानत्सु

उष्णिकच्छब्दो धुक्छब्दवत्.

अथ हलंत नपुंसकलिंग विशेषशब्दाः

प्राक्छब्दस्सुवाक्छब्दवत्. एवं परागादयः.

चकारांत नपुंसकलिंगः प्रत्यक्छब्दः.

प्रत्यक्	प्रतीची	प्रत्यंचि

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्. एवं सम्यगादयः

चकारांतः नपुंसकलिंगोऽन्वक्छब्दः

अन्वक्	अनूचि	अन्वंचि

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्.

चकारांत नपुंसकलिंगः उदक्छब्दः.

उदक्	उदीची	उदंचि

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्.

चकारांत तपुंसकलिंगस्तिर्यक्छब्दः

तिर्यक् तिरश्ची तिर्यंचि

पुनस्तद्वत्; शेषं पुंवत्. इत्याद्यूह्यं.

नकारांत नपुंसकलिंगो अहन् शब्दः—ಹಗಲು

प्र. अहः	अह्नी, अहनि	अहानि
तृ. अह्ना	अहोभ्यां	अहोभिः
स. अह्नि, अहनि	अह्नोः	अहस्सु

रेफांत नपुंसकलिंगो वार्शब्दः—ನೀರು

प्र. वाः	वारी	वारि
तृ. वारा	वार्भ्यां	वार्भिः
स. वारि	वारोः	वार्षु

रेफांत नपुंसकलिंगश्चतुर्शब्दो नित्यबहुवचनान्तः

चत्वारि चत्वारि

शेषं पुंवत्.

सकारांत नपुंसकलिंगो धनुश्शब्दः—ಬಿಲ್ಲು

प्र. धनुः	धनुषी	धनूंषि
तृ. धनुषा	धनुर्भ्यां	धनुर्भिः
स. धनुषि	धनुषोः	धनुष्षु

सकारांत नपुंसकलिंगश्शोचिश्शब्दः—ठ७०३

प्र. शोचिः	शोचिषी	शोचींषि
तृ. शोचिषा	शोचिर्भ्यां	शोचिर्भिः
स. शोचिषि	शोचिषोः	शोचीष्षु

एवं रोचिः—इत्यादयः.

अथ संधयः

सवर्णदीर्घश्च गुणो वृद्धिर्यण् चाप्ययादिकः ।
पररूपः पूर्वरूपः तथा प्रकृतिभावकः ॥
अष्टौ वै संधयः प्रोक्ताः स्वराणां संन्धिवेदिभिः ।
बालव्युत्पत्तिसिद्ध्यर्थं निरूप्यंते मयाऽत्र ते ॥
अकस्सवर्णेऽचि* परे संधिस्स्याद्दीर्घनामकः ।
आत्परेषु सदैव स्यादुकारेकारयोरपि ॥

---

*(1) अइउण् (2) ऋलृक् (3) एओङ् (4) ऐऔच् (5) हयवरट् (6) लण् (7) ञमङणनम् (8) झभञ् (9) घढधष् (10) जबगडदश् (11) खफछठथचटतव् (12) कपय् (13) शषसर् (14) हल् इति माहेश्वराणि सूत्राणि अणादि संज्ञार्थानि.

एतत्सूत्रांतवर्णसहितः अकारादिवर्णः मध्यगानां स्वस्य च संज्ञा भवति. संज्ञा यथा—अण् इति अ इ उ वर्णानां; अच् इति आ इ उ ऋ लृ ए ओ ऐ औ वर्णानां; एच् इति ए ओ ऐ औ वर्णानां. एवं हल् झल् इत्यादयो ज्ञेयाः.

ऋकारे च बुधैर्ज्ञेयः संधिर्वै गुणनामकः ।
एकारैकारावोकारश्च तथाऽपि चौकारः ॥
आत्परतो यदि चैते संधिस्स्याद्वृद्धिनामाऽयम् ।
असवर्णे यदि च परे सर्वै त्विकस्स्याच्च यण् संधिः ॥
एचस्स्युर्यदि परतः स्वरास्तदानीमयादि संधिः स्यात् ।
अकारः परतः स्याच्चेत् एकरौकारयोरपि ॥
पदांतयोः पूर्वरूपसंधिस्स्याद्बुधसम्मतः ।
उपसर्गादकारांतात् धातावेङादिके परे ॥
पररूपं भवत्येव संधिस्स्यात्पररूपकः ।
प्लुतात्प्रगृह्याच्च परे स्वरे प्रकृतिभावकः ॥
एवं चैवाष्टधा प्रोक्ताः स्वराणां संधयो बुधैः ।

वर्णानां स्थानानि.

कण्ठः—अ कवर्ग विसर्ग हकाराणां
तालु—इ चवर्ग यशानां
मूर्धा—ऋ टवर्ग रषाणां
दंता—लृ तवर्ग लसानां
ओष्ठौ—उ पवर्गोपध्मानीयानां
नासिका—ञमङणनानां
कण्ठतालु—एकारैकारयोः
कण्ठोष्ठं—ओकारौकारयोः
दंतोष्ठं—वकारस्य

जिह्वामूलं—जिह्वामूलीयस्य
नासिका—अनुस्वारस्य

उपध्मानीयः	पफाभ्यां प्रगर्धविसर्ग सदृशः ᳵ प् ᳵ फ्
जिह्वामूलीयः	कखाभ्यां प्रागर्धविसर्ग सदृशः ᳵ क् ᳵ ख्

सवर्ण दीर्घसंधिः—सवर्णदीर्घः आ ई ऊ ॠ

अक्षर+अभ्यासः=अक्षराभ्यासः कवि+ईश्वरः=कवीश्वरः
विष्णु+उत्सवः=विष्णूत्सवः धातृ+ऋकारः=धातॄकारः

गुणसंधिः—गुणः अ ए ओ

कृष्ण+ऋद्धिः=कृष्णर्द्धिः रमा+इति=रमेति
गंगा+उदकं=गंगोदकं

वृद्धिसंधिः—वृद्धिः आ ऐ औ.

प्रथमा+एकवचनं=प्रथमैकवचनं इंद्रः+ऐश्वर्यं=इंद्रैश्वर्यं
गंगा+ओघः=गंगौघः रमा+औत्कंठ्यं=रमौत्कंठ्यं

यण् संधिः—यण् य र ल व

इति+अत्र=इत्यत्र धातृ+अंशः=धात्रंशः
ऌ+आकृतिः=लाकृतिः मधु+अरिः=मध्वरिः

आयादि संधिः—अय् आय् अव् आव्

हरे+आयाहि=हरयायाहि श्रीयै+आसक्तः=श्रियायासक्तः
गुरो+आगच्छ=गुरवागच्छ गुरौ+आगते=गुरावागते

पूर्वरूपसंधिः

हरे+अव=हरेव विष्णो+अव=विष्णोव

पररूपसंधिः

प्र+एजते=प्रेजते उप+ओषति=उपोषति

प्रकृतिभावसंधिः

गंगे+अमू=गंगे अमू अमू+आसाते=अमू आसाते
विष्णू+इमौ=विष्णू इमौ हे कृष्ण+आगच्छ= हे कृष्ण आगच्छ
अहो+ईशाः=अहो ईशाः
हरी+एतौ=हरी एतौ

श्चुत्वं—स्तोःश्चुनाश्चुः

सकार तवर्गयोः शकारेण चवर्गेण वा योगे शकार-चवर्गौ क्रमेण स्तः; न तु शकारात्परस्य तवर्गस्य.

रामस्+शेते=रामश्शेते रामस्+चिनोति=रामश्चिनोति
सत्+चित्=सच्चित् शार्ङ्गिन्+जय=शार्ङ्गिञ्जय
विश्+नः=विश्नः प्रश्+नः=प्रश्नः

ष्टुत्वं—ष्टोःष्टुनाष्टुः

सकारतवर्गयोः षकारटवर्गाभ्यां योगे क्रमेण षकार टवर्गौस्तः; न तु पदांतस्थात् टवर्गात्परयोः सकार तवर्गयोः, नचापि तवर्गस्य षकारे परे.

रामस्+षष्ठः=रामष्षष्ठः रामस्+टीकते=रामष्टीकते
तत्+टीका=तट्टीका पेष्+ता=पेष्टा
चक्रिन्+ढौकसे=चक्रिण्ढौकसे षट्+संतः=षट्संतः
षट्+ते=षट्ते सन्+षष्ठः=सन्षष्ठः

जश्त्वं—झलां जशोंते
पदांते झलां सवर्णजस्स्युः.
उ.—वाक्+ईशः=वागीशः

चर्त्वं—खरीच
खरी परे झलां स्थाने चरस्स्युः.
उ.—तद्+सरः=तत्सरः

परसवर्णः—तोर्लि
तवर्गाल्लकारे परे परसवर्णस्यात्.
उ.—तत्+लयः=तल्लयः

अनुस्वारः—मोऽनुस्वारः
मान्तस्य पदस्य अनुस्वारः स्यात् हलि परे
उ.—हरिम्+वंदे=हरिंवंदे

द्वितीयानुस्वारः—नश्चापदांतस्य झलि
अपदांतस्य मस्य नस्य च झलि परेऽनुस्वारस्स्यात्
उ.—यशान्+सि=यशांसि

द्वितीयपरसवर्णः—अनुस्वारस्य ययि परसवर्णः, वा पदांतस्य. अपदांतानुस्वारस्य ययि परे परसवर्णस्स्यात्, पदांतानुस्वारस्य तु विकल्पेन.

उ.—शां+तः=शान्तः; त्वं+करोषि=त्वङ्करोषि, त्वं करोषि.

धुडागमः—डस्सिधुट्

डकारांतात् परस्य सस्य धुड्वा स्यात्

उ.—षट्+संतः=षट्संतः; षट्संतः

ङमुडागमः—ङमो ह्रस्वादचि ङमुण्नित्यं

ह्रस्वात् परो यो ङम् तदंतं यत्पदं तस्मात्परस्य अचः पूर्वावयवो ङम् स्यात्.

प्रत्यङ्+आत्मा=प्रत्यङ्ङात्मा सुगुण्+ईशः=सुगुण्णीशः

सन्+अच्युतः=सन्नच्युतः

रुत्वं—ससजुषो रुः

पदांतस्य सस्य 'सजुष्' शब्दस्य च रेफः स्यात्.

उ.—रामस्=रामर्

विसर्गः—खरवसानयोर्विसर्जनीयः

पदांते विद्यमानस्य रेफस्य विसर्गस्स्यात् खरि परे, अवसानेच.

उ.—रामर्=रामः हरिर्+क्षुभ्यति=हरिः क्षुभ्यति

उत्वं—अतोरोरप्लुतादप्लुते, हशि च

अप्लुतात् अतः परस्य रोरुस्स्यात् अप्लुतेऽति हशि च.

उ.—शिवर्+अर्च्यः=शिव+उ+अर्च्यः=शिवोऽर्च्यः
शिवर्+वंद्यः=शिव+उ+वंद्यः=शिवो वंद्यः

लोपदीर्घौ—रोरि. ढ्लोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः

रेफस्य लोपस्स्यात् रेफे परे, रेफलोपनिमित्त रेफे परतः, पूर्वस्याणः दीर्घस्स्यात्.

उ.—पुनर्+रमते=पुनारामते

सत्वं—विसर्जनीयस्य सः वा शरि

विसर्गस्य सकारस्स्यात् खरि परे, शरि परे तु विकल्पेन.

उ.—विष्णुः+त्राता=विष्णुस्त्राता
हरिः+शेते=हरिश्शेते, हरिः शेते

अविकृत विसर्गः—शर्परे विसर्जनीयः

विसर्गस्य शर्परकखरि परे विसर्ग एव.

उ.—कः+त्सरुः=कःत्सरुः

जिह्वामूलीयोपध्मानीयसंधिः.-कप्वोः≍क≍पौच कखयोः पफयोश्च परतः क्रमात् जिह्वामूलियोपध्मानीयौवा स्तः

उ.—वृक्षः+कुत्र=वृक्ष≍कुत्र कः+खनति=क≍खनति
कः+पाकः=क≍पाकः कः+फलति=क≍फलति

लोपः—एतत्तदोस्सु लोपोऽकोरनञ्समासे हलि. अककारयोः एतत्तदोर्विसर्गस्य लोपस्स्यात् हलिपरे न तु नञ् समासे.

उ.—एषः+राजा=एषराजा असः+शिवः=असश्शिवः

सः+राजा=सराजा

द्वितियलोपः—सोऽचिलोपे चेत्पादपूरणं

सः इत्यस्य विसर्गस्य लोपः स्यात् अचि परे लोपेनैव चेत् पादपूरणं.

उ.—सैष दाशरथी रामः

समासाः.

प्रथमस्तत्पुरुषोऽयं द्वितीयः कर्मधारयः ।
तृतीयस्तु द्विगुः प्रोक्तो बहुव्रीहिस्तुरीयकः ॥
पंचमस्त्वव्ययीभावः षष्ठो द्वंद्व उदीरितः ।
समासष्षड्विधः प्रोक्तस्समासज्ञैर्मनीषिभिः ॥

तत्पुरुषोऽष्टविधः

प्रथमा—पूर्वः+कायस्य=पूर्वकायः
द्वितीया—राज्यं+श्रितः=राज्यश्रितः
तृतीया—विद्यया+मान्यः=विद्यामान्यः
चतुर्थी—यूपाय+दारु=यूपदारु

पंचमी—चोरात्+भयं=चोरभयं
षष्ठी—राज्ञः+आज्ञा=राजाज्ञा
सप्तमी—दाने+शौंडः=दानशौंडः
नञ्—न+ब्राह्मणः=अब्राह्मणः

कर्मधारयस्सप्तविधः

विशेषण पूर्वपदः—रक्तश्चासौ+पटश्च=रक्तपटः
विशेष्य पूर्वपदः—वैयाकरणश्चासौ+खसूचिश्च=वैयाकरण खसूचिः
विशेषणोभयपदः—स्नातश्चासौ+अनुलिप्तश्च=स्नातानुलिप्तः
उपमानोत्तरपदः—पुरुषः+सिंह इव=पुरुषसिंहः
उपमान पूर्वपदः—इंदुरिव+धवळः=इंदुधवळः
संभावना पूर्वपदः—रसाल इति+तरुः=रसारतरुः
अवधारणा पूर्वपदः—विद्यैव+धनं=विद्याधनं

द्विगुर्द्विविधः

एकवद्भावी—पंचानां+वटानां+समाहारः=पंचवटी
अनेकवद्भावी—षण्णां+मातॄणां+अपत्यं पुमान्=षाण्मातुरः

बहुव्रीहिस्सप्तविधः

द्विपदः—पीतं+अंबरं+यस्य सः=पीतांबरः
बहुपदः—मनोहरं+पीतं+वसनं+यस्य सः=मनोहरपीत-वसनः

एवं सर्वासु विभक्तिषु बोध्यः.

संख्योभयपदः—पंच वा+षड्वा=पंचषाः
संख्योत्तरपदः—दशानां+समीपे+ये+संति+ते=उपदशाः

सहपूर्वपदः—पुत्रेर्णे+सह वर्तत इति=सपुत्रः
दिगंतराळलक्षणः—दक्षिणस्याश्च+पूर्वस्याश्च+दिशोर्यदंत-
राळं+सा=दक्षिणपूर्वा
व्यतिहारलक्षणः-दंडैश्च दंडैश्च+प्रहृत्य प्रवृत्तं युद्धं=दंडादंडि

अव्ययीभावसमासो द्विविधः.

अव्वयपूर्वपदः—कुंभस्य+समीपे=उपकुंभं
नामपदपूर्वपदः—शाकस्य+लेशः=शाकप्रति

द्वंद्वसमासश्चतुर्विधः.

द्विपदेतरेतरयोगः—रामश्च+लक्ष्मणश्च=रामलक्ष्मणौ
ब भहुपदेतरेतरयोगः—धर्मश्च+अर्थश्च+कामश्च+मोक्षश्च=
धर्मार्थकाममोक्षाः
द्विपदसमाहारः—सुखं च+दुःखं च+तयोस्समाहारः=
सुखदुःखं
बहुपदसमाहारः—ढक्काच+मृदंगश्च+पटहश्च+तेषां
समाहारः=ढक्कामृदंगपटहं

अलुक् समासः—परस्मै+पदं=परस्मैपदं
कृद्वृत्तिः—नम्रियंत इति=अमराः
तद्धितवृत्तिः—अदितेः+अपत्यानि+पुमांसः=आदितयाः
सनाद्यंतधातुवृत्तिः—वैरं+आचरते=वैरायते
एकशेषवृत्तिः—रामश्च+रामश्च=रामौ
हंसीच+हंसश्च=हंसौ

समासमंजरी सेयं बालव्युत्पत्तिसिद्धये ।
रचिता सुचिरं जीयात् कृपया शार्ङ्गधन्वनः ॥

धातुभेदकानि विकरणानि दशविधानि.

शब्विकरणं, लुग्विकरणं, श्लु विकरणं, श्यन्विकरणं, श्नुविकरणं, शविकरणं, श्नं विकरणं, उ विकरणं, श्ना विकरणं, णिज्विकरणं, इति.

लड्वर्तमाने लेड्वेदे भूते लुङ् लङ् लिटस्तथा।
विध्याशिषोस्तु लिङ् लोटौ लृङ् लृटौ लुड्भविष्यति ॥

भू सत्तायां. परस्मैपदी. शब्विकरणं.

लट्.

प्र.	भवति	भवतः	भवंति
म.	भवसि	भवथः	भवथ
उ.	भवामि	भवावः	भवामः

लिट्.

प्र.	बभूव	बभूवतुः	बभूवुः
म.	बभूविथ	बभूवथुः	बभूव
उ.	बभूव	बभूविव	बभूविम

लुट्.

प्र.	भविता	भवितारौ	भवितारः
म.	भवितासि	भवितास्थः	भवितास्थ
उ.	भवितास्मि	भवितास्वः	भवितास्मः

लृट्.

प्र.	भविष्यति	भविष्यतः	भविष्यंति
म.	भविष्यसि	भविष्यथः	भविष्यथ
उ.	भविष्यामि	भविष्यावः	भयिष्यामः

लोट्.

प्र.	भवतु, भवतात्	भवतां	भवंतु
म.	भव, भवतात्	भवतं	भवत
उ.	भवानि	भवाव	भवाम

लङ्.

प्र.	अभवत्	अभवतां	अभवन्
म.	अभवः	अभवतं	अभवत
उ.	अभवं	अभवाव	अभवाम

विधिलिङ्.

प्र.	भवेत्	भवेतां	भवेयुः
म.	भवेः	भवेतं	भवेत
उ.	भवेयं	भवेव	भवेम

आशीर्लिङ्.

प्र.	भूयात्	भूयास्तां	भूयासुः
म.	भूयाः	भूयास्तं	भूयास्त
उ.	भूयासं	भूयास्व	भूयास्म

लङ्.

प्र.	अभूत्	अभूतां	अभूवन्
म.	अभूः	अभूतं	अभूत
उ.	अभूवं	अभूव	अभूम

लृङ्.

प्र.	अभविष्यत्	अभविष्यतां	अभविष्यन्
म.	अभविष्यः	अभविष्यतं	अभविष्यत
उ.	अभविष्यं	अभविष्याव	अभविष्याम

अद भक्षणे. परस्मैपदी. लुग्विकरणं.

लट्.

प्र.	अत्ति	अत्तः	अदंति
म.	अत्सि	अत्थः	अत्थ
उ.	अद्मि	अद्वः	अद्मः

लिट्

प्र.	जघास	जक्षतुः	जक्षुः
म.	जघसिथ	जक्षथुः	जक्षुः
उ.	जघास, जघस	जक्षिव	जक्षिम

लुट्.

प्र.	अत्ता	अत्तारौ	अत्तारः
म.	अत्तासि	अत्तास्थः	अत्तास्थ
उ.	अत्तास्मि	अत्तास्वः	अत्तास्मः

लृट्.

प्र.	अत्स्यति	अत्स्यतः	अत्स्यंति
म.	अत्स्यसि	अत्स्यथः	अत्स्यथ
उ.	अत्स्यामि	अत्स्यावः	अत्स्यामः

लोट्.

प्र.	अत्तु, अत्तात्	अत्तां	अदंतु
म.	अद्धि, अत्तात्	अत्तं	अत्त
उ.	अदानि	अदाव	अदाम

लङ्.

प्र.	आदत्	आत्तां	आदन्
म.	आदः	आत्तं	आत्त
उ.	आदं	आद्व	आद्म

विधिलिङ्.

प्र.	अद्यात्	अद्यातां	अद्युः
म.	अद्याः	अद्यातं	अद्यात
उ.	अद्यां	अद्याव	अद्याम

आशीर्लिङ्.

प्र.	अद्यात्	अद्यास्तां	अद्यासुः
म.	अद्याः	अद्यास्तं	अद्यास्त
उ.	अद्यासं	अद्यास्व	अद्यास्म

लुङ्.

प्र.	अघसत्	अघसतां	अघसन्
म.	अघसः	अघसतं	अघसत
उ.	अघसं	अघसाव	अघसाम

लृङ्.

प्र.	आत्स्यत्	आत्स्यतां	आत्स्यन्
म.	आत्स्यः	आत्स्यतं	आत्स्यत
उ.	आत्स्यं	आत्स्याव	आत्स्याम

हु दानादनयोः. परस्मैपदी. श्लुविकरणं.

लट्.

प्र.	जुहोति	जुहुतः	जुह्वति
म.	जुहोषि	जुहुथः	जहुथ
उ.	जुहोमि	जुहुवः	जुहुमः

लिट्.

प्र.	जुहाव	जुहुवतुः	जुहुवुः
म.	जुहोथ, जुहविथ	जुहुवथुः	जुहुव
उ.	जुहाव, जुहव	जुहुविव	जुहुविम

लुट्.

प्र.	होता	होतारौ	होतारः
म.	होतासि	होतास्थः	होतास्थ
उ.	होतास्मि	होतास्वः	होतास्मः

लृट्.

प्र.	होष्यति	होष्यतः	होष्यंति
म.	होष्यसि	होष्यथः	हाष्यथ
उ.	होष्यामि	होष्यावः	होष्यामः

लोट्.

प्र.	जुहोतु, जुहुतात्	जुहुतां	जुह्वतु
म.	जुहुधि, जुहुतात्	जुहुतं	जुहुत
उ.	जुहवानि	जुहवाव	जुहवाम

लङ्.

प्र.	अजुहोत्	अजुहुतां	अजुहवुः
म.	अजुहोः	अजुहुतं	अजुहुत
उ.	अजुहवं	अजुहुव	अजुहुम

विधिलिङ्.

प्र.	जुहुयात्	जुहुयातां	जुहुयुः
म.	जुहुयाः	जुहुयातं	जुहुयात
उ.	जुहुयां	जुहुयाव	जुहुयाम

आशीर्लिङ्.

प्र.	हूयात्	हूयास्तां	हूयासुः
म.	हूयाः	हूयास्तं	हूयास्त
उ.	हूयासं	हूयास्व	हूयास्म

लुङ्.

प्र.	अहौषीत्	अहौष्टां	अहौषुः
मः	अहौषीः	अहौष्टं	अहौष्ट
उ.	अहौषं	अहौष्व	अहौष्म

लृङ्.

प्र.	अहोष्यत्	अहोष्यतां	अहोष्यन्
म.	अहोष्यः	अहोष्यतं	अहोष्यत
उ.	अहाष्यं	अहोष्याव	अहोष्याम

एध वृद्धौ. आत्मनेपदी.

लट्.

प्र.	एधते	एधेते	एधंते
म.	एधसे	एधेथे	एधध्वे
उ.	एधे	एधावहे	एधामहे

लिट्.

प्र.	एधांचक्रे	एधांचक्राते	एधांचक्रिरे
म.	एधांचकृषे	एधांचक्राथे	एधांचकृढ्वे
उ.	एधांचक्रे	एधांचकृवहे	एधांचकृमहे

लुट्.

प्र.	एधिता	एधितारौ	एधितारः
म.	एधितासे	एधितासाथे	एधिताध्वे
उ.	एधिताहे	एधितास्वहे	एधितास्महे

लृट्.

प्र.	एधिष्यते	एधिष्येते	एधिष्यंते
म.	एधिष्यसे	एधिष्येथे	एधिष्यध्वे
उ.	एधिष्ये	एधिष्यावहे	एधिष्यामहे

लोट्.

प्र.	एधतां	एधेतां	एधंतां
म.	एधस्व	एधेथां	एद्ध्वं
उ.	एधै	एधावहै	एधामहै

लङ्.

प्र.	ऐधत	ऐधेतां	ऐधंत
म.	ऐधथाः	ऐधेथां	ऐधध्वं
उ.	ऐधे	ऐधावहि	ऐधामहि

विधिलिङ्.

प्र.	एधेत	एधेयातां	एधेरन्
म.	एधेथाः	एधेयाथां	एधेध्वं
उ.	एधेय	एधेवहि	एधेमहि

आशिषिलिङ्.

प्र.	एधिषीष्ट	एधिषीयास्तां	एधिषीरन्
म.	एधिषीष्ठाः	एधिषीयास्थां	एधिषीध्वं
उ.	एधिषीय	एधिषीवहि	एधिषीमहि

लुङ्.

प्र. ऐधिष्ट	ऐधिषातां	ऐधिषत
म. ऐधिष्ठाः	ऐधिषाथां	ऐधिध्वं
उ. ऐधिषि	ऐधिष्वहि	ऐधिष्महि

लृङ्.

प्र. ऐधिष्यत	ऐधिष्येतां	ऐधिष्यंत
म. ऐधिष्यथाः	ऐधिष्येथां	ऐधिष्यध्वं
उ. ऐधिष्ये	ऐधिष्यावहि	ऐधिष्यामहि

आस उपवेशने. आत्मनेपदी.

लट्.

प्र. आस्ते	आसाते	आसते
म. आस्से	आसाथे	आध्वे
उ. आसे	आस्वहे	आस्महे

लिट्.

प्र. आसांचक्रे	आसांचक्राते	आसांचक्रिरे
म. असांचकृषे	आसांचक्राथे	असांचकृढ्वे
उ. आसांचक्रे	आसांचकृवहे	आसांचकृमहे

लुट्.

प्र. आसिता	आसितारौ	आसितारः
म. आसितासे	आसितासाथे	आसिताध्वे
उ. आसिताहे	आसितास्वहे	आसितास्महे

लृट्.

प्र.	आसिष्यते	आसिष्येते	आसिष्यंते
म.	आसिष्यसे	आसिष्येथे	आसिष्यध्वे
उ.	आसिष्ये	आसिष्यावहे	आसिष्यामहे

लोट्.

प्र.	आस्तां	आसातां	आसतां
म.	आस्स्व	आसाथां	आध्वं
उ.	आसै	आसावहै	आसामहै

लङ्

प्र.	आस्त	आसातां	आसत
म.	आस्थाः	आसाथां	आध्वं
उ.	आसि	आस्वहि	आस्महि

विधिलिङ्.

प्र.	आसीत	आसीयातां	आसीरन्
म.	आसीथाः	आसियाथां	आसीध्वं
उ.	आसीय	आसीवहि	आसीमहि

आशीर्लिङ्.

प्र.	आसिषीष्ट	आसिषयियास्तां	आसिषीरन्
म.	आसिषीष्ठाः	आसिषीयास्थां	आसिषीध्वं
उ.	आसिषीय	आसिषीवहि	आसिषीमहि

लुङ्.

प्र. आसिष्ट	आसिषातां	आसिषत
म. आसिष्ठाः	आसिषाथां	आसिध्वं
उ. आसिषि	आसिष्वहि	आसिष्महि

लृङ्.

प्र. आसिष्यत	आसिष्येतां	आसिष्यंत
म. आसिष्यथाः	आसिष्येथां	आसिष्यध्वं
उ. आसिष्ये	आसिष्यावहि	आसिष्यामहि

ओ हाङ् गतौ. अत्मनेपदी.

लट्.

प्र. जिहीते	जिहाते	जिहते
म. जिहीषे	जिहाथे	जिहीध्वे
उ. जिहे	जिहीवहे	जिहीमिहे

लिट्.

प्र. जहे	जहाते	जहिरे
म. जहिषे	जहाथे	जहीध्वे(ढ्वे)
उ. जहे	जहिवहे	जहिमहे

लुट्.

प्र. हाता	हातारौ	हातारः
म. हातासे	हातासाथे	हाताध्वे
उ. हाताहे	हातास्वहे	हातास्महे

ऌट्.

प्र. हास्यते	हास्येते	हास्यंते
म. हास्यसे	हास्येथे	हास्यध्वे
उ. हास्ये	हास्यावहे	हास्यामहे

लोट्.

प्र. जिहीतां	जिहातां	जिहतां
म. जिहीष्व	जिहाथां	जिहीध्वं
उ. जिहै	जिहावहै	जिहामहै

लङ्.

प्र. अजिहीत	अजिहातां	अजिहत
म. अजिहीथाः	अजिहाथां	अजिहीध्वं
उ. अजिहि	अजिहीवहि	अजिहीमहि

विधिलिङ्.

प्र. जिहीत	जिहीयातां	जिहीरन्
म. जिहीथाः	जिहीयाथां	जिहीध्वं
उ. जिहीय	जिहीवहि	जिहीमहि

आशीर्लिङ्.

प्र. हासीष्ट	हासीयास्तां	हासीरन्
म. हासीष्ठाः	हासीयास्थां	हासीध्वं
उ. हासिय	हासीवहि	हासीमहि

लुङ्.

प्र.	अहास्त	अहासातां	अहासत
म.	अहास्थाः	अहासाथां	अहाध्वं
उ.	अहासि	अहास्वहि	अहास्महि

लृङ्.

प्र.	अहास्यत	अहास्येतां	अहास्यंत
म.	अहास्यथाः	अहास्येथां	अहास्यध्वं
उ.	अहास्ये	अहास्यावहि	अहास्यामहि

———

अथाव्ययानि.

सदृशं त्रिषु लिंगेषु सर्वासु च विभक्तिषु ।
वचनेषु च सर्वेषु यन्नव्येति तदव्ययं ॥

विभक्तिप्रतिरूपकाणि.

अस्ति अस्मि आह आस.

अव्ययीभावाव्ययानि.

उपकुंभं, प्रतिपुरुषमित्यादीनि

कृदंतानि

तुमुन्—गंतुं, यातुं
ल्यप्—विलोक्य, विहस्य
क्त्वा—गत्वा, दृष्ट्वा

णमुल्—स्मारंस्मारं, पायं पायं

तद्धितान्तानि.

आं—नितरां, सुतरां
वतिः—सुधावत्, चंद्रवत्
तसिल्—अतः, यतः
त्रल्—अत्र, यत्र
हांतं—इह, कुह
अदंतं—क्व
दांतं—तदा, यदा
र्हिं—तार्हिं, यार्हिं
अधुना—अधुना
दानीमंतं—इदानीं, तदानीं
द्यसंतं—सद्यः
आरि—परारि
एद्यवि—परेद्यवि
एद्युस्—पूर्वेद्युः
थमुः—इत्थं
असिः—पुरः, अधः
अस्तातिलुक्—प्राक्
रिष्टातिल्—उपरिष्टात्
एनप्—उत्तरेण, अधरेण
आहि—दक्षिणाहि
धमुञ्—द्वैधं

कृत्वसुच्—पञ्चकृत्वं
सुज्लुक् सकृत्
तासिः—आदितः
सातिः—अग्निसात्
उत्—परुत्
षमसण्—ऐषमः
द्य—अद्य
थाल्—यथा, तथा
अस्तातिः—पुरस्तात्
अतसुच्—दक्षिणतः
रिल्—उपरि
अतिः—उत्तरात्, अधरात्
आच्—दक्षिणा, उत्तरा
धा—एकधा
एधाच्—द्वेधा
सुज्—द्विः, त्रिः
शस्—बहुशः
च्विः—कृष्णीभवति
त्र—विप्रत्रा
डाच्—पटपटाकरोति.

इत्यव्ययानि.

———

अथोपसर्गाः.

प्र, परा, अप, सं, अनु, अव, निस्, निर्.
दुस्, दुर्, वि, आङ्, नि, अधि, अपि, सु
उत्, अभि, प्रति, परि, उप.

प्रयोगाः

रामो विराजते—अकर्मक कर्तरिप्रयोगः
रामो भूमंडलमपालयत्—सकर्मक कर्तरिप्रयोगः
रामचंद्रो दशग्रीवं परलोकमनीनयत्--द्विकर्मक कर्तरि प्रयोगः
रामेणोपार्जिता कीर्तिः—कर्मणि प्रयोगः
रामचंद्रेण भूयते—भावे प्रयोगः
रामेण कुंभकर्णस्तु प्रापितस्त्रिदशालयं—द्विकर्मक कर्मणि प्रयोगः.
